

**ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА
„ЛАБУД ПЕЈОВИЋ“
Б Е Ч Е Ј
МИЛОША ЦРЊАНСКОГ 72
Тел/факс: 021/6912-396**

ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ

У Бечеју, септембар 2017. године

Садржај

1. Увод.....	3
2. Општи подаци о установи и њеном окружењу.....	5
2.1. Општи подаци.....	5
2.2. Обим основне делатности и услови рада.....	5
2.3. Структура и број запослених.....	11
2.4. Облици рада са децом.....	12
2.5. Радно време установе.....	12
2.6. Језици на којима се остварује васпитно-образовни рад.....	12
3. Задаци на реализацији основа програма васпитно-образовног рада.....	13
3.1. Програм неге и васпитања деце узраста од шест месеци до три године.....	13
3.2. Програм рада са децом од три године до укључивања у припремно предшколски програм.....	13
3.3. Припремни предшколски програм.....	16
4. Посебни и специјализовани програми.....	18
4.1. Специјализовани програми.....	18
4.2. Повремени програми.....	22
4.3. Посебни програми.....	22
5. Други програми.....	23
5.1. Програм заштите деце од насиља, злостављања и занемаривања.....	23
5.2. Програм самовредновања установе.....	28
5.3. Програм адаптације деце.....	29
5.4. Програм увођења васпитача-приправника у посао.....	30
5.5. Програм превентивне здравствене заштите.....	31
5.6. Програм социјалне заштите.....	32
6. Сарадња са породицом.....	33
7. Сарадња са друштвеном средином.....	35
7.1. Приоритетни задаци на реализацији сарадње са друштвеном средином.....	35
7.2. Сарадње са школама.....	35
8. Индивидуализовани приступ у васпитно-образовном раду.....	37
9. План транзиције.....	38
10. Програм стручног усавршавања запослених.....	47
11. Праћење и вредновање остваривања Предшколског програма.....	48

ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА
„ЛАБУД ПЕЈОВИЋ“
21220 БЕЧЕЈ
МИЛОШ ЦРЊАНСКИ бр. 72
Тел/факс: 021/ 6912-396
Е-маил: labudpejovic@stcable.net
Датум: 14.9.2017.
Број: 306

„LABUD PEJOVIC“ ISKOLÁSKOR ELŐTTI
INTÉZMÉNY
21220 ÓBECSE
MILOS CRNJANSZKI 72.
Tel/fax: 021/ 6912-396
E-mail: labudpejovic@stcable.net
Kelt: 2017.9.14.+
Ikt. Szám: 306

На основу члана 71. Закона о основама система образовања и васпитања («Службени гласник РС», бр. 72/09, 52/2011 и 55/2013) и на основу члана 16 и члана 17 Закона о предшколском васпитању и образовању („Службени гласник РС“, бр. 18/2010), стручни органи израдили су, а Управни одбор Предшколске установе „Лабуд Пејовић“ на својој седници одржаној .... године усвојио је

ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ „ЛАБУД ПЕЈОВИЋ“ БЕЧЕЈ

1. УВОД

Васпитно-образовни рад у предшколској установи остварује се на основу предшколског програма, који доноси предшколска установа. Израђују га стручни органи, а доноси га орган управљања установе по попријављеном мишљењу савета родитеља и сагласности надлежног органа оснивача на планирана материјална средства за његово остваривање, у складу са Правилником о општим основама предшколског програма.

Предшколски програм доноси се на неодређено време и објављује се у складу са општим актом предшколске установе, а мења се по потреби, ради усаглашавања са насталим променама у току његовог остваривања.

Предшколски програм садржи опште податке о установи и њеном окружењу, врсте и трајање програма васпитно-образовног рада, других облика рада и услуга, облике сарадње са породицом и локалном заједницом, начине остваривања принципа и циљева васпитања и образовања, као и начине праћења и самовредновања рада предшколске установе. Предшколским програмом разрађују се и начини развијања индивидуализованог приступа у остваривању васпитно-образовног рада, ради пружања додатне подршке деци, посебно деци са сметњама у развоју, деци на болничком лечењу, деци из социо-економски или из других разлога угрожених средина у васпитној групи, уз уважавање развојних, образовних, здравствених и социо-културних потреба деце.

При изради Предшколског програма осим законске регулативе и програмских смерница користила су се и следећа полазишта:

- специфичности наше установе – контекст у коме се одвија васпитно-образовни рад, посебно физичка издвојеност неких објеката, мали број деце предшколског узраста у неким насељеним местима, лоше материјално стање породица и нижи образовни ниво родитеља у неким срединама;
- материјалне, просторне и кадровске могућности Предшколске установе;
- потребе и интересовања породице и локалне заједнице у области предшколског

васпитања и образовања;

- пројектовани циљеви Развојног плана Предшколске установе “Лабуд Пејовић”;
- извештаји о раду Предшколске установе у протеклим годинама

2. ОПШТИ ПОДАЦИ О УСТАНОВИ И ЊЕНОМ ОКРУЖЕЊУ

2.1. Општи подаци

Предшколска установа “Лабуд Пејовић” организована је на територији општине Бечеј и осим града Бечеја покрива сва насељена места општине: Бачко Градиште, Бачко Петрово Село, Радичевић, Милешево-Дрљан и Пољанице.

Седиште установе је у Бечеју у улици Милоша Црњанског број 72. Њена e-mail адреса је: labudpejovic@stcable.rs а web страница labudpejovicbecej.edu.rs.

2.2. Обим основне делатности и услови рада

У оквиру установе постоји 18 објеката, од којих је тренутно о употреби 14. Неки објекти су наменски грађени, неки су адаптирани за боравак деце а неки нису више у функцији.

Наменски грађени објекти приказани су у табели 1:

Табела број 1.

Број	Објекти	Бр. обј.	Капацитете		Порвш објект	Површ двор.	Адреса Објеката
			Бр. гр.	Бр. дец			
1.	Централна зграда	1	12	311	1945 м2	4831 м2	Бечеј, М. Црњанског 72
2.	Ново село	1	8	190	860 м2	1650 м2	Бечеј, Трг Братства Јед. 19
3.	Доњи Град	1	5	110	776 м2	1800 м2	Бечеј, Републиканска 133
4.	Вртић Макади	1	1	24	180 м2	380 м2	Б.П.Село, Танчић Михаља 2.
5.	Б. Градиште центар	1	5	94	873 м2	2120 м2	Б. Градиште, Главна бр. 17

Прилагођени објекти приказани су у табели број 2:

Табела број 2.

број	Назив објекта	Бр. обј.	Капацитет		Порвш објект.	Повр. Двор.	Адреса објекта
			Бр. гр.	Бр. деце			
1.	Јаслице	1	6	95	603 м2	334 м2	Бечеј Герберових 18
2.	Вртић М. Ц. 80	1	3	74	320 м2	850м2	Бечеј М. Црњанског 80
3.	Вр. У. Предића	1	2	39	194 м2	165 м2	Бечеј Уроша Предића 110
4.	Српско забав.	1	1	15	220 м2	1860 м2	Б.П.Село П.Вић.Проданов. 58
5.	Вртић Келемен	1	2	40	293 м2	302 м2	Б.П.Село, Јожеф Атиле 35

6.	Вртић Др Киш	1	2	40	268 м2	236 м2	Б.П.Село Дожа Ђерђа17
7.	Радичевић	1	1	23	120 м2	школско	Радичевић, Ж. Зрењанина 29
8.	Милешево	1	1	20	120 м2	школс ко	Милешево, 4 Јули 14
9.	Пољаница	1	1	8	36 м2	школско	Пољанице, Пољанички путбб.

ОБЈЕКТИ КОЈИ НИСУ У ФУНКЦИЈИ

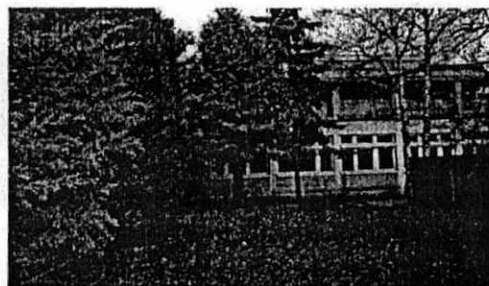
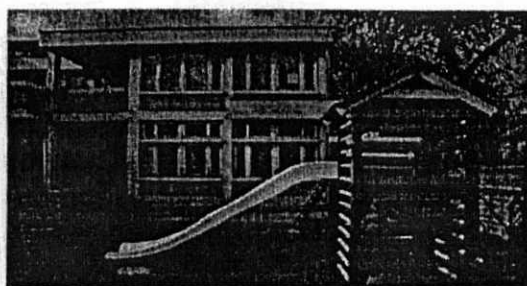
	Вртић центар	1			179 м2	Заједн.	Бечеј Герберових 23
	Вртић Телеп	1			160 м2	300 м2	Б. Градиште, Д. Васиљева 16.
	Дрљан	1			141 м2	школско	Дрљан, Киш Ференц бр. 12
	Вртић М. зарда	1			83 м2	1300 м2	Б.П.Село Др Киш Имреа .98

Карактеристике средине која је у непосредном окружењу наших објеката разликују се међусобно по природним, социјалним и економским могућностима. Најпре – различити су услови у објектима који се налазе у самом граду и у објектима који се налазе у насељеним местима. Такође, различити су услови и у односу на то у ком делу града (односно насељеног места) се налази објекат.

Што се тиче објеката у самом граду најповољније услове има објекат јаслица-**ЛАБУДИЊИ** (Герберових бр 18). Објекат је у непосредној близини центра града, па медицинске сестре-васпитачи и васпитачи то користе да проширују дечија искуства и сазнања и на овом раном узрасту – одводећи их у позориште, шетње градом, обилазак цркава, музеја... Објекат има и ограђен дворишни простор који се користи за активности са децом или са децом и родитељима на отвореном простору, за који су претходних година набављене справе и реквизити за најмлађи узраст.

Слично објекту јаслица и **вртић КОЛИБРИ** у улици Милоша Црњанског бр 72, има ту погодност да се налази у близини свих значајнијих институција које се могу користити за богаћење дечијег искуственог и сазнајног света. С обзиром да су у целодневном боравку деца узраста од 3 до 7 година, васпитачи који раде са овом децом користе и погодност близине две основне школе – са којима је развијена добра сарадња. У објекту обданишта постоји функционална физкултурна сала коју користе и деца из вртића Маслачак.

У овом објекту се налази и главна кухиња која је грађена 1978. године и која упркос ограниченом капацитету обезбеђује исхрану за сву децу из установе.

У непосредној близини централног објекта, у ул. Милоша Црњанског бр. 80, се налази *вртић МАСЛАЧАК*. Ова зграда је дуго служила као вртић, а од 1995. до 2005. године у њој су боравила избегла лица. У том периоду зграда је претрпела бројна оштећења, али уз помоћ локалне самоуправе општине Бечеј и делом из сопствених средстава 2011. године је комплетно реовирана.

Објекат забавишта Герберових бр. 23, *вртић СУНЦЕ* који се налази у дворшном делу обданишта, такође може да користи погодности свог просторног положаја.

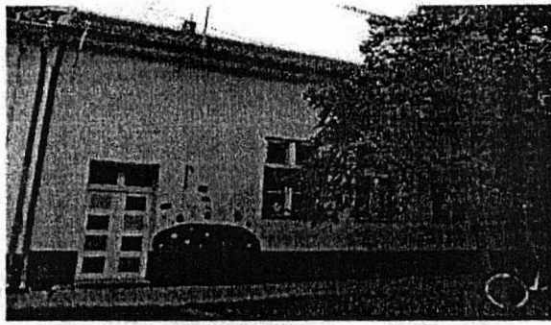

Објекат обданишта Колибри и овог забавишта имају заједнички дворишни простор у коме има справа и реквизита за активности са децом на отвореном простору. Постоји и полигон за активности из саобраћајног васпитања, бетонирана површина од 300м². У близини ових објеката је и Горански расадник – леп парковни простор у коме се могу организовати најразноврсније активности са децом. Такође, ту је и шеталиште поред реке Тисе које пружа сличне могућности. У овом објекту од 2013/2014. радне године немамо васпитно-образовне групе јер смо их преселили у реновирану вртић Маслачак.

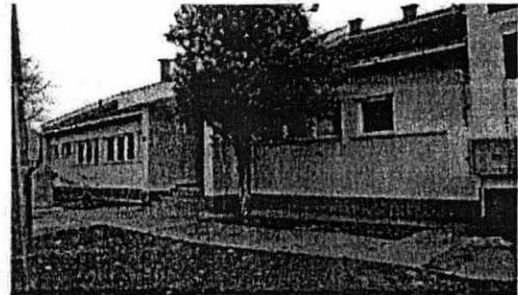
Од 2016/2017. радне године простор је уступљен Центру за социјални рад општине Бечеј за Дневни боравак деце и младих са сметњама у развоју.

Мање погодности, што се окружења тиче, има објекат у улици Уроша Предића 110, *вртић БУБАМАРА*. Овај објекат је мало удаљенији од центра града, такође у непосредном окружењу нема радних организација или фирми са којима би се могла остварити сарадња. Сам објекат је део зграде у којој је ШОСО «Братство» – средње образовање – тако да није могуће организовати неке заједничке активности, пошто су та деца старија. Недостатак овог објекта је веома мали дворишни простор и непостојање парка или спортског терена у близини где би деца могла активније да се баве спортско-рекреативним активностима.

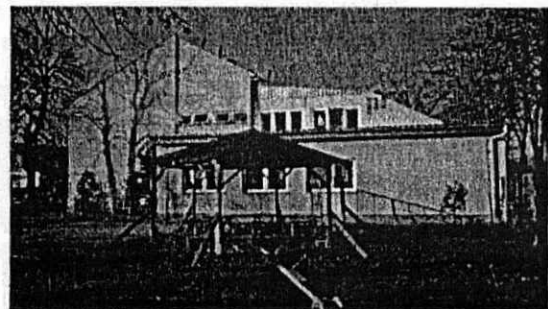

У нешто бољој позицији је оближњи објекат у Републиканској 133, **вртић СУНЧИЦА**. Он је такође, мало удаљенији од центра града, али је у непосредној близини Основне школе "Петефи Шандор" са чијим учитељима васпитачи имају добру сарадњу. Такође, у непосредној близини су и просторије Културно уметничког друштва "Петефи Шандор", са којим су васпитачи остварили добру сарадњу и који се укључују у непосредан рад са децом. У овом објекту постоји и лепо уређен дворишни простор који се користи за активности са децом.

Подстицајну позицију има и **вртић ДУГА**, објекат у Новом Селу. Овај објекат је, по броју деце која су ту смештена, одмах иза објекта обданишта. У непосредној близини објекта је Основна школа «Шаму Михаљ» са којом постоји веома добра сарадња (међусобне посете, заједничке активности...). Ту су и амбуланта Дома здравља, Месна заједница, пијаца. Поред основне школе, нарочито квалитетну сарадњу имамо са Месном заједницом која се са пажњом односи према потребама деце предшколског узраста. Објекат има ограђено двориште у коме су постављене справе и реквизити за реализацију активности са децом на отвореном простору, а које су допуњене новим дрвеним конструкцијама 2009. године. Двориште јесте лепо и функционално, али је изложено неодговорној омладини у вечерњим и ноћним сатима када они прескачу ограду, праве неред и уништавају справе.

У Бачком Градишту имамо два објекта – један је у центру села, а један мањи у удаљенијем делу села, на Телепу.

У **вртићу КОЦКИЦА**, наменски грађен објекат, постоје добри услови за рад са децом, као и за укључивање родитеља у васпитно-образовни рад. У непосредној близини вртића је и основна школа, са којом је развијена добра сарадња, посебно на припреми деце за школу.

Објекат има ограђен дворишни простор који се користи за активности са децом на отвореном простору са новопостављеним и старим реквизитима за игру и развој деце. Из дворишта отвара се један већи празан простор који је такође намењен деци вртића. Објекат је адаптиран 2016/2017. радне године (кров, замена столарије, дечја купатила и купатило за одрасле, кухиња).

Вртић ПЧЕЛИЦА у улици Душана Васиљева бр. 17 у Бачком Градишту је објекат доста удаљен од центра села – тако да је изолован и од оно мало дешавања којих има у селу. Објекат има ограђен дворишни простор са обновљеним и допуњеним реквизитима који се користи за активности са децом. У овом објекту од 2014/2015. радне године немамо васпитну групу због недовољног броја деце у насељеном месту.

У **Бачком Петровом Селу** имамо пет објеката који су лоцирани у различитим деловима села како би деци били што доступнији.

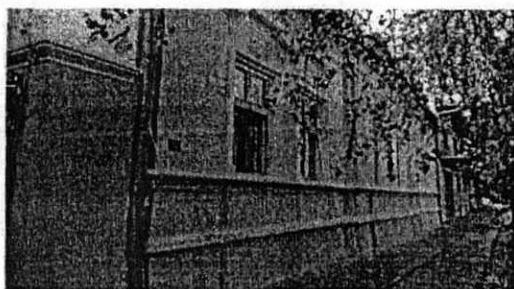
Вртић ЧАРОЛИЈА, у улици Патријарха Вићентија Проданова бр. 58 је релативно удаљен од центра села. Објекат има велико, ограђено двориште са спарвама за игру и активности са децом. У близини вртића налази се Српска православна црква.

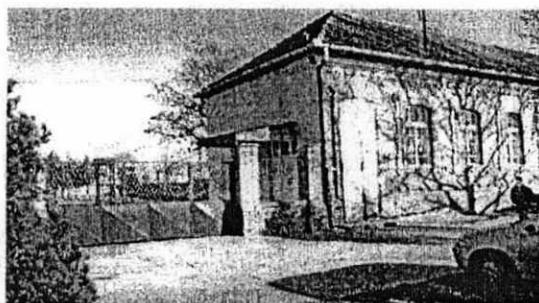
Вртић КЕЛЕМЕН у улици Јожеф Атила бр. 35 се налази у самом центру села. У његовој непосредној близини су основна школа, Католичка црква, Месна заједница, пијаца, Дом културе, долма и обала реке Тисе, тако да је могућа сарадња са свим институцијама и коришћење погодности близине наведених природних ресурса. Објекат има мало, ограђено двориште у коме се организују активности са децом, а у ком се налази и дрвено игралиште.

Слични су услови су и у *вртићу ДР КИШ*, у улици Дожа Ђерђа бр. 17. И овај објекат се налази у центру села и има мали, ограђени дворишни простор. У дворишту је постављено неколико справа и реквизита за активности са децом на отвореном.

Вртић МАЛА ЗАРДА у улици др Киш Имреа бр. 98, налази се у оквиру школске зграде која се не користи – на жалост тај део зграде је у прилично лошем стању. На почетку 2014/2015. радне године објекат је затворен до даљњег по налогу грађевинске инспекције.

Вртић МАКАДИ у улици Танчич Михаљ бр. 2 најудаљенији је од центра села и од свих поменутих институција. У близини нема значајних привредних субјеката – тако да је и овај вид сарадње немогуће реализовати. Објекат има лепо уређено двориште, са баштом и са дворишним простором са справама, тако да се ту организују активности са децом на отвореном простору.

У свим наведеним објектима посатвљен је алармни систем током 2015/2016. радне године, а у вртићу Колибри је постављен видео надзор јула 2017.године.

У четири насељена места (Дрљан, Милешево, Пољанице и Радичевић) васпитне групе смештене су у школским зграда.

Д р љ а н – Вртић ЛЕПТИРИЋ

Санитарни инспектор у мају 2014. године наложио је забрану рада у том простору у којем је смештена наша група и деца од тада похађају вртић у Милешеву.

М и л е ш е в о – Вртић ПЛАВИ ЧУПЕРАК

У овом објекту на располагању нам је велика школска учионица за боравак предшколске деце која је опремљена потребним дидактичким средствима и опремом за рад.

Р а д и ч е в и ћ – Вртић РАЗЛИЧАК

Намештај и дидактичка средства су прилагођена деци предшколског узраста тако да простор у потпуности одговара намени предшколског васпитања и образовања за једну групу полудневног борава.

П о љ а н и ц е – Вртић ЧИРИБИРИ

Зграда у којој нам је на располагању простор за васпитно-образовни рад, је адаптирана 2004. године са средствима АДФ-а.

Ова места имају мали број становника, а у самим местима нема институција са којима би се могла успоставити сарадња, која би била подстицајна за развој деце. Могућности овог окружења су веома скромне, тако да су деца највише усмерена на васпитачицу. С обзиром да су у непосредној близини школе, сарадња на овој релацији је и неминовност, и то је предност за ову децу, која су ускраћена у много чему, јер им је прелазак из вртића у школу умногоме олакшан.

2.3. Структура и број запослених

У Установи су заступљени следећи профили према одређеним областима рада:

- Управа предшколске установе: директор и помоћник директора;
- Педагошки сектор: педагог, психолог, васпитачи, медицинске сестре-васпитачи,
- Превентивни сектор: медицинске сестре на превентивној здравственој заштити
- Економско финансијски сектор: шеф рачуноводства и благајник;
- Сектор општих правних и кадровских послова: секретар и административни радници;
- Сектор исхране и одржавања објекта, опреме и средстава рада: кувари, економ-магационер, сервирка, возач, домар, радник у вешерају, помоћни радник, ложач.

Установа константно ради на побољшању квалификационе структуре запослених, посебно васпитно-образовног кадра. Све више васпитача завршава специјалистичке студије, а медицинске сестре које нису имале адекватне квалификације према Закону о предшколском васпитању и образовању су се током претходних година доквалификвале за смер медицинска сестра-васпитач. За очекивати је да оваква структура запослених допринесе квалитетнијем васпитно-образовном раду, већем осећају професионалне компетенције и активнијем учешћу стручног кадра у непосредном раду са децом.

2.4. Облици рада са децом

Предшколска установа “Лабуд Пејовић” обезбеђује остваривање следећих функција предшколског васпитања и образовања:

- Васпитно-образовну функцију
- Превентивно-здравствену функцију
- Социјалну функцију и
- Исхрану деце

Целовитост реализације ових функција обезбеђује се кроз следеће облике рада са децом (табела број 3):

Табела број 3.

Целодневни боравак	Са децом од 1-3 године (јаслице)
	Са децом од 3 године до поласка у школу (обданиште)
Полудневни боравак	Са децом од 3 године до поласка у школу (забавиште)

2.5. Радно време установе

Сва деца уписана у нашу установу распоређена су у васпитно-образовне групе целодневног или полудневног боравака.

Радно време установе по врсти боравака приказана је у табели број 4:

Табела број 4.

ЦЕЛОДНЕВНИ БОРАВАК	Од 5,30 часова до 15,30 часова
ПОЛУДНЕВНИ БОРАВАК	Од 7,00 часова до 13,00 часова

Константно се прате потребе и интереси родитеља везани за евентуалну промену радног времена вртића како би се пронашло оптимално решење за све.

Уколико се укаже потреба за продужењем боравака деце у целодневном боравку продужење ће предложити Савет родитеља и Управни одбор предшколске установе, а одлуку о томе ће донети оснивач, Скупштина општине Бечеј.

2.6. Језици на којима се остварује васпитно-образовни рад.

Језици на којима се обавља васпитно образовни рад у предшколској установи су српски и мађарски језик. Уважавајући карактеристике локалне средине у којој постоје породице које негују два језика и подржавајући породични модел развоја језика у двојезичним породицама у установи су заступљене и двојезичне групе са два равноправно заступљена језика – српски и мађарски. Приликом уписа деце у предшколску установу, родитељи се изјашњавају на ком језику желе васпитно-образовни рад за своју децу, а групе се формирају на основу изјаве родитеља.

3. ЗАДАЦИ НА РЕАЛИЗАЦИЈИ ПРОГРАМА ПРЕДШКОЛСКОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА

3.1. Програм неге и васпитања деце узраста од шест месеци до три године

Период детињства (од рођења до треће године живота) представља најосетљивији и најинтензивнији период у развоју детета. У том периоду зачињу се све могућности каснијег развоја, као и сви – евентуални – ризици. Стога је у организацији неге и васпитања деце овог узраста веома значајно ослонити се на законитости децјег развоја:

- индивидуалне разлике међу децом,
- разлике у брзини развоја,
- непроменљивост редоследа у развоју (постојање развојних фаза – стадијума) и
- неодвојивост васпитања и неге детета овог узраста (тј. неодвојивост физичког и психичког развоја).

Васпитање и нега деце јасленог узраста врши се, пре свега, стварањем повољне васпитне средине у којој ће дете стицати искуства по сопственом програму, откривајући себе и своју околину, у којој ће бити активно у складу са својим потребама и могућностима. Основни смисао васпитача је да чувају и култивишу спонтане изразе понашања детета у односу на околину, због чега се приликом остваривања циљева васпитања и неге полази од спонтаних израза детета и поштује његова особеност у откривању света око себе.

Планирање и припрема за рад васпитача и медицинске сестре-васпитача подразумевају да се претходно уради анализа нивоа групе, уз коришћење мерног инструмента (скеле) којим се прате: **физичко-сензорни развој** (одржавање личне хигијене, узимање хране, контрола пражњења, покретљивост детета), **емоционално-социјални развој** (адаптација, општи ниво активности, општи афективни тон, социјални односи, доминантно понашање) и **сазнајни развој** (вербална и невербална комуникација).

Поред ових података за планирање рада васпитачи и мед. сестре-васпитачи користе и податке из Упитника који родитељи попуњавају на почетку године – а који се односи на способности и навике које су учили код свога детета.

Планирање се врши месечно. Планирају се приоритетни општи задаци неге и васпитања, као и следећи елементи рада са децом:

1. превентивно-здравствена заштита, нега и васпитне активности,
2. посебне васпитне активности (игра, моторичке активности, сензорно-перцептивне активности, музичко-ритмичке активности, језичке активности и драматизације),
3. активности на отвореном простору,
4. богаћење васпитне средине и
5. учешће родитеља у непосредном васпитно-образовном раду.

Смернице за рад црпе из Програма: „Дечије јаслице као место живљења и одрастања“ ауторке Др Весне Цолић и пројекта: „Акционо истраживање – развијање отвореног курикулума“ др Мирјане Пешић. С тим у вези остварује се и чешћа и квалитетно боља сарадња са родитељима – што се овим Програмом и форсира. Планирано је да се, након периода адаптације, настави са праксом отворених врата између група што се протеклих године показало као подстицајно за развој социјализације и едуковање деце да – пратећи сопствена интересовања – праве изборе активности у којима ће учествовати.

Педагошка документација ће се и ове радне године водити у Књизи неге и васпитно-образовног рада.

3.2. Програм рада са децом од три године до укључивања у припремно

Планира се на основу важећег Закона о основама система образовања и васпитања деце узраста од три до седам година и Закона о предшколском васпитању и образовању.

Приликом планирања рада са децом овог узраста нарочито се уважава чињеница да се Основе програма заснивају на отворености и слободи стваралачког васпитно-образовног процеса у предшколским установама. Поред тога, не сме се занемарити ни чињеница да развојне специфичности деце овог узраста наглашавају потребу аутономности у програмирању, остваривању и вредновању рада. Тако васпитачи осмишљавају активности са децом водећи рачуна о основним функцијама предшколског васпитања и образовања, а то су:

- обезбеђивање задовољавања дечијих и друштвених потреба и остваривање њихових права,
- обезбеђивање активног учешћа деце у заједници њихових вршњака,
- функција допуне породичној функцији васпитања и образовања и, с тим у вези, успостављање тесне сарадње са породицом и
- функција задовољавања потреба деце деце са посебним потребама као и потребама деце из маргинализованих група.

Поред овога васпитачи се, приликом планирања, руководе и тиме да централно место – како у планирању, тако и у Вртићу – имају деца. На дете се гледа као на носиоца јединствености и посебности – које треба учврстити, пре свега dobrим примерима и пружањем прилике да се тај потенцијал изрази кроз одговарајуће активности. Дете се схвата као активно биће са великим развојним могућностима. Оно је пријемчиво за све утицаје из средине који иду у сусрет његовим развојним и личним потребама, али и затворено за оне утицаје којима још није „дорасло“. На дете се не гледа као на кандидата за зрелу особу из аспекта онога онога што оно није, већ се у први план стављају његове актуелне могућности – које стално нарастају. Полазећи од тих могућности, организују се активности које ће ојачати и подржати његов развој. Код деце се више подстиче спонтаност и активност него памћење, више стваралаштво него подражавање. У складу са оваквим схватањем од 2016/2017. радне године у две групе целодневног боравка започето је акционо истраживање - увођење пројектног планирања заснованог на интересовањима деце, са идејом да се број група, у којима се на овај начин планира васпитно-образовни рад, током времена континуирано повећава.

Најбитније начело, које из наведеног произилази, је да у први план долази игра као активност од посебног развојног значаја у предшколском узрасту.

Игра је израз напора детета да превазиђе раскорак између сопствених могућности и норми понашања које, неминовно, мора да усвоји да би се успешно укључило у друштвену средину. Игра је посебан облик учења и васпитач кроз њу развија, усавршава оплеменењује, култивише: памћење, машту, мишљење, вољу, сазнавање итд. Нарочито је важно пружити детету довољно могућности да се спонтано и слободно игра. Оно мора да располаже са довољно времена, простора и материјала за игру и мора имати прилику да нађе партнера за своју игру.

Поред начела доминације игре и игровних поступака, треба поменути и остала начела којима се васпитач руководи док планира:

- начело поштовање другог,
- начело ангажованости васпитача,
- начело сразмерне активности и деце и васпитача,
- начело реалистичности,
- начело доследности,
- начело усклађености са узрасним и индивидуалним карактеристикама деце и
- начело постепеног осамостаљивања деце.

Основе програма предшколског васпитања и образовања су јединствене, али су разрађена два модела (А и Б).

Када је у питању модел А планирање педагошког рада одвија се на три нивоа: на нивоу васпитне групе, нивоу мање групе деце и нивоу индивидуалног детета. Деца не само да треба

да дају предлог и сугестије за планирање, него треба унапред да знају шта је у току дана планирано и да се, самим тим, свесније опредељују за оно чиме би се у току дана бавила. Избор и планирање садржаја образовања не може се свести само на издвојене секвенце у форми планираних активности из појединих области. Садржај живота у Вртићу у највећој мери је и садржај образовања који се нуди детету. Њега не чине само знања о себи, другима и свету у коме живимо, већ и знања за - вештине, умећа, способности... Улога васпитача у процесу учења је више улога посредника и помагача него директног извора знања.

Када је у питању модел Б ради се: **етапни план** за сваки од аспеката развоја (физички, социо-емоционални, когнитивни и развој комуникације и стваралаштва), **дневно планирање** (где се наводе садржаји рада са децом) и **евалуација оствареног** (води се иза сваког недељног плана и након завршеног етапног плана).

У периоду од три године до укључивања у програм припреме за школу васпитач се служи програмом који се састоји од области у које су сврстани васпитно образовни садржаји и активности, а то су:

- развој говора
- развој математичких појмова
- упознавање природне и друштвене средине
- физичко васпитање
- ликовно васпитање
- музичко васпитање

Васпитач планира и организује разне видове сарадње како са породицом тако и са друштвеном средином. Сарадња са родитељима се остварује организовањем родитељских састанака, креативних радионица, приредби. На овај начин се повећава знање родитеља о томе како њихова деца уче и развијају се и они схвате значај улоге у тим процесима као и потребу комплементарног деловања са васпитачем. Њихово укључивање треба да буде добровољно, активно и да почива на разумевању улоге која им се нуди у предшколској установи.

Значајно место у сарадњи са локалном па и широм друштвеном средином и осавремењивању васпитно образовног рада (посебно у богаћењу дечијег социјалног искуства и ширењу културних хоризоната) има сарадња са одговарајућим институцијама као што су музеј, библиотека, позориште, галерија уметности, Мајске игре, Ауто-мото савез, полицијска и ватрогасна станица, Горански парк, музичка школа, основне школе....

Васпитач организује одласке деце у шетње и екскурзије до излетишта, националног парка и природних резервата, који омогућавају зближавање деце са светом природе и изграђивање еколошке културе. Коначно, отовореност предшколске установе према средини у којој живи и ради, подразумева и долазак у госте деци књижевника, музичара, глумаца, песника, свештеника и других културних и јавних радника, затим представника разних професија и занимљивих личности у опште, разних узраста и животних искустава.

Поред испланираног увек је отворена могућност да се у току извођења васпитно-образовног рада у обзир узму спонтани поводи и да се флексибилно користе групни, индивидуални (изузетно и фронтални) облици рада.

Поред овог, без обзира на модел за које се васпитачи одреде, у свим васпитно образовним групама радиће се по програму семинара „Подстицање самопоштовања код деце“. Такође, у двојезичним васпитно-образовним групама, радиће се по програму: „Развијање и неговање матерњег и нематерњег језика и интеркултуралности код деце у Војводини“ по програму Меланије Микеш.

Такође, стручни сарадници ће се, заједно са васпитачима, ангажовати у раду са родитељима чија деца имају проблеме у развоју. Програм рада на овом пољу сачиниће се детаљније током октобра – након утврђивања стања у коме су деца, и уз сугестије васпитача каква им је помоћ за рад са том децом потребна.

Педагошка документација васпитача има функцију да му помогне у организацији и реализацији васпитно-образовног процеса и да омогући увид у његов рад. Основну педагошку документацију васпитача чини Књига васпитно-образовног рада.

Стручни сарадници са васпитачима у августу посебно разговарају о вођењу

3.3. Припремни предшколски програм

Припремни предшколски програм (ППП) реализује се сваке године у трајању од девет месеци по четири часа дневно.

На основу досадашњег позитивног искуства и овог радне године формирали смо узрасно мешовите (осим три васпитно-образовне групе целодневног боравка у којима су само деца предшколског узраста).

Припремни предшколски програм се ослања на потенцијале детета и помаже му да изрази своју особеност, своје унутрашње потребе и интересовања и даље их развија; доприноси проширивању и сређивању социјалних и сазнајних искустава деце; оснажује комуникативну компетенцију; доприноси емоционалној и социјалној стабилности деце и подржава мотивацију за новим облицима учења и сазнања. Програм представља допуну породичног васпитања, отворен је за потребе детета и породице, полази од рова родитеља да активно учествује у подизању и васпитању свога детета, чиме се унапређује васпитна компетенција породице.

Припрема деце за полазак у школу је процес који се одвија током читавог предшколског периода у оквиру подстицања општег развоја детета. Припрема за школу није издвојен сегмент деловања деце већ подразумева свеобухватнији приступ васпитно-образовног рада.

Непосредни циљ ППП (допринос развоју зрелости за полазак у школу) остварује се у контексту општег циља предшколског васпитања и образовања - да се допринесе целовитом развоју детета стварањем услова и подстицања који ће омогућити да свако дете развија све своје способности и особине личности, проширује своја искуства, изграђује сазнања о себи, другим људима и свету који га окружује, као и основе за стицање нових облика учења, сазнавања и понашања.

У припремно предшколским групама дечијег вртића се обавља општа и посебна (специјална) припрема деце за полак у школу. Општа припрема деце за школу подразумева припремање деце за живот и рад, а самим тим и за оспособљавање за даљи развој и образовање, које се врши кроз целокупну делатност дечијег вртића и остварује током читавог боравка деце у њему, што значи да има широко постављену функцију деловања на све аспекте развоја дечије личности.

Ова припрема подразумева:

- здраво и отпорно дете према болестима
- добро развијено и физички издржљиво дете
- заинтересовано и способно да учи
- изграђеним вољно карактерним особинама потребним за укључивање у школску заједницу
- спремност да се прихвате задаци школског типа
- познавање основних начина за њихово извршавање
- да се ради усклађено са осталом децом, према упутствима одрасле особе која представља ауторитет

Посебна (специјална) припрема деце за школу обухвата садржаје и активности којима се доприноси лакшем остваривању наставног програма у првом разреду основне школе и прилагођавању новинама које децу очекују измењеним условима живота и рада.

У ову припрему спада:

- учење деце да разликују боје, облике и количине предмета
- посебне вежбе ситних мишића шаке и координација ока и руке
- руковање оловком као припрема за писање
- игролике активности на тему школе

Најважније је да општа и специјална припрема детета за школу буду усаглашене и теку паралелно.

Задаци васпитно-образовног рада у години пред полазак у школу су:

- подстицање осамостаљивања
- подршка физичком развоју
- јачање социо-емоционалне компетенције
- подршка сазнајном развоју
- неговање радозналости
- поштовање индивидуалности и подстицање креативности

Садржај активности којима се деца припремају за школу су сврстани у области васпитно-образовног рада које припремају дете за савладавање градива поједних наставних предмета у првом разреду основне школе. Приликом планирања и програмирања васпитно-образовног рада васпитач треба што више да тематски повезује и прожима програмске садржаје, како због рационализације тако и због потребе изграђивања целовитог схватања стварности у којој дете учествује, односно повезивање његовог личног искуства стеченог ван вртића са свим врстама сазнања које стиче у њему. Битно је да сва деца учествују у свим предвиђеним активностима развијајући своје способности до сопственог оптимума условљеног сазревањем његових функција и других фактора који делују на дететов развој.

Као и у програму рада са децом од три године до укључивања у програм припреме за школу, и у ППП васпитно-образовни садржаји и активности васпитача су:

- развој говора
- припрема за почетно писање и читање
- упознавање природне и друштвене средине
- физичко васпитање
- ликовно васпитање
- музичко васпитање

Васпитачима је омогућено да у свом програму васпитно-образног рада изаберу модел (А или Б) по коме ће реализовати Програм, али без обзира на модел по коме васпитач ради наведени циљеви и задаци су исти. У Закону о основама васпитања и образовања јасно су назначена полазишта и аспекти који се развијају код деце као и препоручене области и садржаји рада.

Васпитачи планирају свој рад са децом исто као и рад са децом од три године до године укључења у ППП - по аспектима развоја или центрима интересовања (што зависи од модела по коме раде са децом), али евидентирају посебно – код недељних реализација- активности које се односе на припрему за школу.

4. ПОСЕБНИ И СПЕЦИЈАЛИЗОВАНИ ПРОГРАМИ

Поред свакодневног васпитно-образовног рада са децом који се заснива на Закону о предшколском васпитању и образовању у свим нашим објектима родитељима нудимо и посебне, специјализоване, повремене и пригодне програме и програме подршке породици.

4.1. Специјализовани програми

Циљ оваквих програма је да стимулишу целовит развој, пруже могућност за развој комуникацијских вештина и социјализацију, као и подршку развоју посебних склоности и интересовања. Такође, циљ је и јачање позитивне слике о себи и самопоуздања кроз ситуације у којима дете може да покаже своје способности и негује и развија своје вештине.

4.1.1. Учење српског језика као језика друштвене средине у групама у којима се васпитно-образовни рад одвија на мађарском језику. Ову активност спроводе васпитачи у својим васпитно-образовним групама два пута недељно у време редовног боравка деце у вртићу

4.1.2. Двојезичне васпитно-образовне групе у којима се васпитно-образовни рад одвија на српском и мађарском језику. Васпитно-образовни рад се у њима планира у складу са општим основама предшколског програма, а реализује на оба језика равноправно. Групе се заснивају на двојезичним породичним моделима, тзв. координираној двојезичности, што подразумева да се једна особа (један васпитач) деци обраћа на једном, а други васпитач на другом језику. Принцип оваквог рада је да се језици уче одвојено, развијају паралелно, а нагласак је на изградњи емотивне везе са одређеном особом и преко ње са језиком чији је она модел.

4.1.3. Физичког васпитања у предшколској установи

Програм физичког васпитања у предшколској установи

Теоријска основа програма физичког васпитања

Васпитно-образовне институције почев од вртића, преко основне, средње школе и факултета представљају један од најзначајнијих фактора у свестраном формирању и развијању младих личности. Провереним научним садржајима и укупном активношћу посебно кадс се ради о утицају наставе физичког васпитања, предшколске установе имају важан утицај на свестран развој деце: физички, интелектуални, морални, естетски и радни.

У оквиру ИПА пројекта "Унапређење процене постуралног статуса и статуса кичме - СПИНЕЛАБ", истраживачки тим са Факултета спорта и физичког васпитања из Новог Сада, користећи најсавременију опрему, у сарадњи са Савезом спортова Општине Бечеј, спровео је мерење постуралног статуса ученика првих разреда из четири основне школе у Бечеју.

Пре анализе, родитељи су својим потписом дали сагласност, да њихова деца буду подвргнута мерењу. Одобрење је добијено од већине родитеља, тако да је и истраживање тиме постало релевантније и у великој мери показује реалан просек стања постуралног статуса ученика првих разреда у Бечеју.

Анализом је утврђено да 83% ученика има одступања од нормалног усправног става. Од 220 ученика колико је мерено, само њих 39 има добро држање тела.

С обзиром да предшколска установа представља организовану институцију у којој деца проводе највећи део времена, она треба и да да највећи допринос у погледу откривања и отклањања телесних деформитета.

Активности физичког васпитања је поље које се може искористити у превентивне сврхе а у том склопу професор физичке културе заузима важно место.

Предшколска установа је дужна водити упорну борбу против лошег држања тела деце и да перманентно уклања све оно што би могло негативно да утиче на здравље уопште.

Задатак предшколске установе је да кроз план и програм рада као и методе које ће применити у активностима физичког васпитања доприносе развијању оних својстава код деце која ће им омогућити лакше усклађивање личних и друштвених интереса.

У односу на план и програм рада и методе које се примењују на активности физичког васпитања превентивно се може деловати и кроз активности ван окружења вртића, игре и спорт.

Циљна група

Програм је намењен деци узраста од 3 године до поласка у школу, која похађају вртић у свим објектима на територији општине Бечеј.

Основне активности (активности физичког васпитања), ће се одвијати у складу са планом и програмом, два пута недељно. Трајање активности зависи од узраста деце, тако да ће млађе и средње групе (трогодишњаци и четворогодишњаци), имати активности по 30 минута а остале узрастне групе 45 минута.

Допунске активности: шетње, активности у природи и сл., ће се одвијати периодично.

Циљеви и задаци програма

Физичко васпитање деце предшколског узраста саставни је део целовитог система образовања и васпитања као организованог процеса оформљавања и развоја личности.

Циљ физичког васпитања деце предшколског узраста је, пре свега, да у систему целовитог васпитања доприноси целовитом развоју личности, првенствено развоју физичких, функционалних и моторичких способности, очувању и унапређењу здравља, садржајнијем и кориснијем провођењу времена и развоју позитивних особина личности. Обзиром на високу повезаност, физичко васпитање умногоме доприноси усаглашеном целовитом развоју свих димензија развоја детета.

Физичко васпитање има посебан значај за дечји организам који је у динамичном развоју. Кретање, односно сврсисходна физичка активност, као основа физичког васпитања, представља један од основних услова за нормалан раст и развој младог организма. Недостатак моторичке активности, односно ограничена физичка активност, веома неповољно утиче на раст и развој организма, угрожава нормално функционисање важних органа и система организма, здравље и нормалан развој деце. Предшколско доба је период интензивног развоја свих органа и система дечијег организма: мишића, костију, нервног система, унутрашњих органа - срца и крвних судова, дисајних органа и друго. Телесни развој и степен развијености моторике деце предшколског узраста представља добру основу за систематску и организовану примену одговарајућих програма физичког васпитања, од најранијег детињства обезбеђује позитиван утицај на:

- хармоничан телесни раст и развој,
- правилан развој моторике, усвајањем лакоће, мекоће и координације покрета,
- усвајање правилног држања тела, превенције телесних деформитета и отклањање почетних функционалних поремећаја правилног држања тела,
- повећање отпорности организма према неповољним спољашњим утицајима,
- правилан развој и функционисање срца и крвних судова, дисајних и других органа и система,
- емоционални и интелектуални развој и укупан дечији развој личности.

Правилним избором и применом одговарајућих програма и активности физичког васпитања значајно се утиче на потпунији одмор и опоравак деце, превенцију или отклањање тешкоћа и почетних облика дегенеративних промена на мишићно-коштаном и другим системима дечијег организма до којих долази услед неповољног утицаја спољашњих фактора, недостатка физичке активности и начина и услова живота деце, посебно у урбаним срединама.

Деца која систематски вежбају, кроз игру и различите облика кретања умешности (ходање, трчање, бацање, скакање и слично) постижу знатно развијену моторику и достижу виши ниво моторичких способности. Она се много боље сналазе у разноврсним ситуацијама, умешанији су у игру и супериорија су у најразноврснијим ситуацијама у односу на другу децу.

Методологија и реализација

Професор физичког васпитања врло често је прва особа која има прилику да ученика посматра у спортској одећи, што му пружа могућност да региструје свако одступање од нормалног, било да се ради о лошем држању тела или неком другом оштећењу.

Користећи своја сазнања и добро одабраним активностима у оквиру свога рада, омогућиће му да учествује у правилном формирању дечијег организма и допринесе умањењу појаве у поремећају држања тела.

Да би задаци физичког васпитања, у предшколској установи, били одраз стварних потреба ученика, потребно је да професор физичког васпитања упозна здравствено стање ученика, њихове физичке способности и степен њиховог физичког развоја уопште.

На основу свестраног познавања деце, професор физичког васпитања уочава недостатке ученика у физичком развоју и одређује задатке, чијим остваривањем би се уклонио постојећи несклад.

И поред великих тешкоћа на које наилазе професори физичког васпитања у току свог рада и на активностима ипак постоји могућност прилагођавања активности физичког васпитања деци без и са телесним поремећајима (лоше држање тела). То у крајњем представља индивидуални приступ сваком ученику, чему тежи савремена настава физичког васпитања.

Иако је готово стопостотна пракса да се у једној васпитној групи налазе деца различитих способности, циљ сваког професора физичког васпитања је да кроз редовну активности физичког васпитања да пример кретне активности прилагођене деци са постуралним поремећајима. Тиме неће доћи до запостављања здраве деце а деци са постуралним поремећајима пружиће могућност корективног рада. Професора треба посебно да заинтересује држање тела деце.

Нарушавање држања тела настаје због лоших навика и усвојених поступака деце при заузимању разноврсних положаја у миру или кретању и свакодневним смањеним кретним активностима. Зато професор физичког васпитања на часу, односно једном његовом делу примењује корективну гимнастику ради отклањања лошег држања тела.

Корективна гимнастика је вид кинезитерапије који се примењује ради отклањања лошег држања тела. Како је у корективној гимнастици основно средство покрет као и у физичком васпитању, онда је разумљиво да је она блиска физичком васпитању и да је васпитач користи.

Професор физичког васпитања кроз активности може много учинити и допринети правилном држању тела и уопште јачању дечијег организма.

Посматрајући вртић као организовану васпитно-образовну установу кроз коју пролази млада популација, брига за физички развој детета не лежи само на професору физичког васпитања, већ захтева координисани рад свих васпитача који би се укључили у борбу против лоших навика односно лошег држања тела. Дете које је често несвесно лошег држања свог тела биће чешће упозоравано на правилан став све док и само не усвоји добре навике.

У општој бризи о здрављу деце важно место заузима систематска сарадња професора физичког васпитања са здравственом службом, односно надлежним лекаром.

Међутим не треба дозволити да се сарадња професора и лекара па и читав рад одвија стихички.

Код тежих случајева корекцију деформитета преузима здравствена служба на иницијативу професора физичког васпитања. Ако се жели постићи успех у отклањању деформитета односно правилно држање тела, неопходно је остварити сарадњу и са родитељима. Ова сарадња је изузетно значајна зато што је родитељ први и најнепосреднији васпитач и он треба и мора приметити све неправилности у развоју детета.

Родитељ је дужан и обавезан да оствари директну сарадњу са професором физичког

васпитања, која ће омогућити професору да на активности физичког васпитања одреди конкретне облике рада са сваким дететом у циљу правилног држања тела. Такође и ваннаставне односно слободне активности деце које се одвијају под контролом професора могу се искористити за стварање навика за правилно држање тела.

Да би професор физичког васпитања добио комплетан увид о држању тела детета потребно је обухватити све сегменте у оквиру анатомске грађе тела.

Након одређивања нормалног става могуће је одредити сва одступања код детета и тиме констатовати да ли је дошло до одређеног поремећаја (лакшег или тежег) што ће бити сигнал за превентивни или корективни рад. Процењивање (не) правилног држања тела професор може вршити на разне начине: опсервацијом или неком другом признатом методом.

Професор је дужан да свим средствима и систематски води бригу о држању тела деце. Из тих разлога он утврђује недостатке код сваког детета и уписује их у дечији картон ради предузимања, ублажавања или отклањања усвојених недостатака. Предлаже мере које обухватају давање одговарајућих корективних вежби на активностима и у кући као домаћи задатак. Уз консултације са лекаром професор може формирати посебне групе са специфичним одступањем и подврћи их допунским корективним активностима.

У циљу истицања значаја правилног држања тела професор у спортској сали може користити (као и у другим просторима) одговарајуће плакате, слике и цртеже. Професор на посебан начин, са проблемом држања тела деце може упознати васпитаче и родитеље како би се сви заједно укључили у превентивне мере правилног држања тела.

У ту сврху добро ће му послужити дечији картон који треба да је доступан родитељима, како би се и породица ставила у функцију одговорног чиниоца телесног развоја деце.

Картон физичког васпитања деце садржи показатеље телесног развоја, посебно грађе стопала и држања тела, физичке способности ученика, усвојеност кретних навика, наставних садржаја и активности.

Постоји простор и веома је корисно допунити основни програм рада са децом, применом програма "Менса - НТЦ систем учења", односно оног дела програма који се може применити на активностима физичког васпитања.

Применом овог програма:

Подиже се ниво интелектуалних способности све деце која учествују у програму;

Спречава се поремећај концентрације и пажње, касније у школском периоду (дислексија);

Развија се координација покрета и моторике;

Развија се брзина размишљања и закључивања (функционално знање);

Сва деца имају корист од програма, а посебно је користан за детекцију даровите деце и подстицање развоја даровитости;

Повећава се број неуронских веза, што уз специфичне вежбе повећава капацитет мозга за обраду информација.

На активностима физичког васпитања пожељно је радити вежбе из неких делова овог програма:

1. Развој акомодације – стимулација развоја очних мишића (одабране игре с лоптом, вежбе прескакања)

АКОМОДАЦИЈА – Гледање екрана (ТВ, компутер, видео игрице) спречава нормалан развој акомодације (реакције ока на количину светлости и покрете у простору). Резултат тога је брзо замарање и лењост очних мишића, што изазива озбиљне сметње у процесу читања, а самим тим процес усвајања знања и концентрација је на јако ниском нивоу.

2. Вежбе за развој синапси (игре ротације)

За почетни развој функционалног мишљења најважнији је период од треће до седме године. Наиме, 50 одсто можданих синапси се развија до пете године, још 25 одсто до седме, остатак до 12. и само један одсто до краја живота. Доказано је да су интелектуалне способности у тесној вези са бројем синапси, тако да је овај период живота практично пресудан хоће ли дете досегнути своје биолошке потенцијале или не. Бројна истраживања показују да на развој

4.2. Повремени програми:

- Представе за децу су саставни део програмске оријентације Установе, где спада организација и реализација позоришних представа за децу, тако да се позоришне представе одржавају у вртићима или се организовано посећује Градско позориште у периоду од октобра до маја, ритмом једном месечно. На репероару су представе дечјих позоришних кућа, Дечје драмске секције бечејског позоришта, као и Драмске секције васпитача наше установе.
- Учешће на манифестацијама које су у организацији Удружења васпитача Војводине: „Ал је леп овај свет“, затим на манифестацијама „Беби егзит“, „Клинцијада“, хорским смотрама, смотрама драмског стваралаштва деце предшколског узраста на мађарском и српском језику на нивоу Јужно-бачког округа.
- Организација обележавања Дана толеранције, Јунске чаролије, Беби феста, као и организација и учешће на традиционалној смотри дечјег драмског стваралаштва у Бечеју „Мајске игре“.
- Учешће на манифестацијама на нивоу града, као што су активности: Дечја недеља, Дан града, Дан без аутомобила, Цветна пијаца, Трке улицама града и поводом других значајних датума.
- Учешћа на различитим ликовним конкурсима.

Циљ ових програма је да се деца упознају са различитим географско-културно-историјским окружењем и да имају прилику да уче у специфичним околностима, развијање поверења у друге одрасле и искорак из матичног, породичног и вртићког окружења. Такође, циљ је и развој интересовања за креативне начине изражавања, на ком ће се базирати даљи развој стваралачког изражавања.

4.3. Посебни програми:

- Започињање циклуса припреме за покретање посебног програма Играоница-место окупљања. Основни циљ овог програма би био повећање обухвата деце узраста 3-5,5 година предшколским програмима, уз посебне циљеве да се формирају повољни услови за рани раст и развој и учење са фокусом на социјализацији деце и обогаћивање услова за одрастање деце. Предвиђениор кораци су: информисање и укључивање релевантних субјеката, идентификовање потреба деце и породица, израда концепције програма, почетно структурирање и уређење простора,

5. ДРУГИ ПРОГРАМИ

5.1. Програм заштите деце од насиља, злостављања и занемаривања

Програм заштите деце од насиља, занемаривања и злостављања

Програмом заштите деце је дефинисано значење појмова - шта се сматра насиљем, као и које све врсте и облике обухвата. Такође, дефинисане су превентивне активности, као и кораци и процедуре у поступању у заштити деце од насиља.

Значење појма насиље, злостављање и занемаривање

Насиље се дефинише као сваки облик једанпут учињеног или поновљеног вербалног или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавања здравља, развоја и достојанства деце/ученика.

Насиље може имати различите форме:

- Физичко насиље се односи на понашање које доводи до стварног или потенцијалног телесног повређивања детета.
- Емоционално/психолошко насиље односи се на оно понашање које доводи до тренутног или трајног угрожавања психичког и емоционалног здравља и достојанства детета.
- Социјално насиље дефинише се као искључивање из групе и дискриминацију.
- Сексуално насиље и злоупотреба деце подразумева њихово укључивање у сексуалну активност коју она не схватају у потпуности, за коју нису развојно дорасла и која има за циљ да пружи уживање или задовољни потребе друге особе.
- Насиље коришћењем информационих технологија - електронско насиље.
- Злоупотреба деце представља све што појединци и институције чине или не чине, а што директно или индиректно утиче на децу или им смањује могућност за безбедан и здрав развој и доводи их у немоћан, неравноправан и зависан положај у односу на појединце и установу.
- Занемаривање и немарно поступање представљају случајеве пропуштања установе или појединца да обезбеде услове за правилан развој детета у свим областима, што може нарушити његово здравље, физички, ментални, духовни, морални и друштвени развој.
- Експлоатација деце односи се на њихов рад у корист других особа и/или установе.

Тим за заштиту деце од насиља, занемаривања и злостављања

Предшколска установа формира Тим за заштиту деце од насиља, јер се на тај начин обезбеђује континуитет у планирању, реализацији и вредновању активности на превенцији насиља. Тим планира, организује и управља активностима у установи на превенцији насиља. У ситуацијама појаве насиља или сумње на насиље Тим реагује у сарадњи са управним органима установе, али и са свим члановима колектива, јер је неопходно да сви учествују у превенцији насиља.

Активности на спречавању насиља – превенција

Превенција насиља у васпитно-образовним установама је скуп мера и активности које имају за циљ стварање сигурног и подстицајног окружења, неговање атмосфере сарадње, уважавања и конструктивне комуникације у коме неће бити насиља, или ће га бити што мање.

Програм и активности превенције омогућавају:

- благовремено уочавање потенцијалног насиља и отклањање ризика;
- припрему за адекватно реаговање уколико се насиље догоди;
- заштиту права и смањење додатне патње свих који су укључени у насиље.

Најуспешнији приступ превенцији насиља је онај који:

- са подизањем свести и знања о насиљу почиње од раног узраста;
- обухвата све учеснике у животу и раду установе - запослене, децу и родитеље;
- прожима цео васпитно-образовни процес;
- усмерен је на изградњу позитивне климе у установи;
- не толерише насиље, а подстиче позитивно понашање

Превентивне активности обухватају:

- доношење правила понашања на нивоу Установе, као и сваке групе заједно са децом и њихову доследну примену
- формирање заштитне мреже;
- постављање релевантних васпитних циљева редовним активностима у установи;
- превентивне активности којима се код деце изграђују и успостављају просоцијалне вредности – лепе речи, толеранција, фер плеј...
- стално стручно усавршавање;
- сарадњу са родитељима и локалном заједницом са циљем ангажовања свих стручних и институционалних капацитета за превенцију насиља и заштиту деце (саветовање, заједничке акције);
- сарадњу са другим институцијама са циљем раног идентификовања проблема;

Интервенција у ситуацијама насиља

Мере интервенције подразумевају дефинисање улога и одговорности одраслих кроз формирање унутрашње и спољашње заштитне мреже, процедуре и кораке који се предузимају када се на насиље сумња или се насиље догоди.

Унутрашњу заштитну мрежу у установи чине сви запослени у установи. Улоге и одговорности запослених дефинисани су на следећи начин:

Васпитач

- уочава случајеве насилног понашања и реагује одмах;
- учествује у процесу заштите деце;
- разговара са учесницима насиља;
- сарађује са Тимом за заштиту деце од насиља, занемаривања и злостављања;
- информише родитеље и сарађује са њима;
- прати ефекте предузетих мера;
- евидентира случај и води документацију;
- по потреби, комуницира са релевантним установама

Тим, психолог, педагог

- уочава случајеве насилног понашања;
- покреће процес заштите детета, реагује одмах;
- обавештава васпитача и сарађује са њим;
- по потреби, разговара са родитељима;
- пружа помоћ и подршку деци, васпитачима;
- разматра случај (други и трећи ниво) и осмишљава мере заштите;
- обавља консултације, предлаже заштитне мере, прати ефекте предузетих мера;
- по потреби, сарађује са другим установама;
- евидентира случај

Директор

- у случају насиља и злостављања трећег нивоа подноси пријаву надлежним органима и службама и о томе обавештава надлежну школску управу у року од 24 часа од настанка насиља и злостављања

Помоћно-техничко особље

- уочава и пријављује случајеве насилног понашања

Спољашњу заштитну мрежу чине следеће институције:

1. Центар за социјални рад

2. МУП
3. Дом здравља
4. Локална самоуправа

Кораци у интервенцији

1. Сазнање о насиљу или откривање насиља одвија се непосредним увидом да је насиље у току или посредно, препознавањем спољашњих знакова или поверавањем самог детета или треће особе
  2. Прекидање, заустављање насиља је обавеза свих који имају било какво сазнање или сумњу да се насиље догађа. Начин на који ће се насиље прекинути и зауставити зависи од конкретне ситуације (узраст, облик насиља, број укључених, место дешавања, могућност да се позове помоћ...)
  3. Смиривање ситуације подразумева обезбеђивање сигурности за дете, разговор са учесницима и посматрачима. Разговор треба да буде умирујућ.
- Напомена: У образовно-васпитном систему нема места за истрагу или доказивање злостављања, о постојању сумње се обавештавају надлежне службе.
4. Обавештавање надлежних у установи – главног васпитача и стручну службу вртића, који даље процењују да ли треба обавестити службе из спољашње мреже заштите.
  5. Након тога обављају се консултације са Тимом за заштиту, са ПП службом и директором при чему се анализирају чињенице, процењује ниво ризика и прави план заштите, водећи рачуна о принципу поверљивости и најбољем интересу детета. Уколико је потребно, обављају се консултације са службама ван установе (Центар за социјални рад, здравствена служба). На основу консултација треба донети одлуку о начину реаговања и праћења и одредити улоге, задатке и одговорности у самом поступању.
- позивају се родитељи и информишу о догађају, спроведеним консултацијама, закључцима и предложеним мерама (предочава се законска регулатива, мере заштите детета, мере даљег васпитног деловања);
  - уколико је потребно, обавештава се МУП, Центар за социјални рад (рок три дана од дана када се насиље десило). Подношење пријаве тим службама треба да буде у усменој и писаној форми, након што је са родитељима обављен разговор (осим ако се нису одазвали позиву или је у најбољем интересу дечије безбедности да родитељи не буду укључени)
7. Праћење ефеката предузетих мера врши Тим, водећи рачуна о успостављању односа сарадње и толеранције.

Процедуре у интервенцији су различите с обзиром на то да ли се насиље јавља међу децом, од стране запосленог у Установи или од стране одрасле особе која није запослена у Установи приказане су у табели број 5.

Табела број 5.

НАСИЉЕ МЕЂУ ДЕЦОМ		
НАСИЉЕ СЕ ДЕШАВА <div style="text-align: center;">↓</div> ПРЕКИДАЊЕ, ЗАУСТАВЉАЊЕ <div style="text-align: center;">↓</div> СМИРИВАЊЕ СИТУАЦИЈЕ, УМИРИВАЊЕ УЧЕСНИКА <div style="text-align: center;">↓</div> по потреби	СУМЊА ДА СЕ НАСИЉЕ ДЕШАВА <div style="text-align: center;">↓</div> ПРИКУПЉАЊЕ ИНФОРМАЦИЈА <div style="text-align: center;">↓</div>	
	СУМЊА ЈЕ ПОТВРЂЕНА	СУМЊА ЈЕ НЕОСНОВАНА
	по потреби КОНСУЛТАЦИЈЕ	У ПРАЋЕЊЕ

КОНСУЛТАЦИЈЕ У УСТАНОВИ са колегама и стручном службом ↓ ОБАВЕШТАВАЊЕ РОДИТЕЉА одмах или најкасније током истог дана, када родитељ долази по дете ↓ ДОКУМЕНТОВАЊЕ У КЊИЗИ ВАСПИТНО ОБРАЗОВНОГ РАДА ↓ ПРЕДУЗИМАЊЕ МЕРА - у рад групе поново појачано планирати активности за превенију насилног понашања - у случају понављањог насилног понашања детета укључити стручну службу у информативно-саветодавни рад и са родитељима ↓ ПРАЋЕЊЕ ПРЕДУЗЕТИХ МЕРА	УСТАНОВИ са колегама и стручном службом ОБАВЕШТАВАЊЕ РОДИТЕЉА одмах или најкасније током истог дана, када родитељ долази по дете ДОКУМЕНТОВАЊЕ У КЊИЗИ ВАСПИТНО ОБРАЗОВНОГ РАДА ПРЕДУЗИМАЊЕ МЕРА - у рад групе поново појачано планирати активности за превенију насилног понашања - у случају понављањог насилног понашања детета укључити стручну службу у информативно-саветодавни рад са родитељима ПРАЋЕЊЕ ПРЕДУЗЕТИХ МЕРА	ПОНАШАЊА ДЕЦЕ
--	--	--------------------------------

НАСИЉЕ ОД СТРАНЕ ОДРАСЛЕ ОСОБЕ КОЈА НИЈЕ ЗАПОСЛЕНА У ВРТИЋУ			
НАСИЉЕ СЕ ДЕШАВА ↓ ПРЕКИДАЊЕ, ЗАУСТАВЉАЊЕ ↓ СМИРИВАЊЕ СИТУАЦИЈЕ ↓ ОБАВЕШТАВАЊЕ ГЛАВНОГ ВАСПИТАЧА У ВРТИЋУ → СТРУЧНЕ СЛУЖБЕ ↓ ОБАВЕШТАВАЊЕ РОДИТЕЉА или особе од поверења тако да се не угрожава безбедност детета ↓		СУМЊА ДА СЕ НАСИЉЕ ДЕШАВА ↓ ОБАВЕШТАВАЊЕ ГЛАВНОГ ВАСПИТАЧА У ВРТИЋУ И СТРУЧНЕ СЛУЖБЕ ↓	
по потреби консултаци је са другим службама, разговор са родитељим а или особом од поверења	КОНСУЛТАЦИЈЕ УСТАНОВИ укључен Тим за заштиту деце ↓	у	ако је здравље или живот угрожен НЕОДЛОЖ НА ПРИЈАВА ЦСР, МУП, ДЗ
	Одлагање пријављивања ПРУЖАЊЕ ПОДРШКЕ	Пријава ЦСР ПРУЖАЊЕ ПОДРШКЕ ДЕТЕТУ	

ДОКУМЕНТОВАЊЕ У КЊИЗИ ВАСПИТНО ОБРАЗОВНОГ РАДА И НА ОБРАСЦУ ЗА ПРИЈАВУ	тако да се не угрожава безбедност детета	ДЕТЕТУ ПРАЋЕЊЕ СИТУАЦИЈЕ И ПРЕИСПИТИВА ЊЕ ОДЛУКЕ		
↓				
ПРУЖАЊЕ ПОДРШКЕ ДЕТЕТУ				
↓				
ПРАЋЕЊЕ ПРЕДУЗЕТИХ МЕРА				

НАСИЉЕ ОД СТРАНЕ ЗАПОСЛЕНИХ У УСТАНОВИ

НАСИЉЕ СЕ ДЕШАВА ↓ ПРЕКИДАЊЕ, ЗАУСТАВЉАЊЕ ↓ СМИРИВАЊЕ СИТУАЦИЈЕ ↓ ПРИЈАВА ДИРЕКТОРУ ↓ КОНСУЛТАЦИЈЕ У УСТАНОВИ Тим за заштиту деце прикупља информације и процењује ниво ризика ↓				СУМЊА ДА СЕ НАСИЉЕ ДЕШАВА ПРИКУПЉАЊЕ ИНФОРМАЦИЈА
СУМЊА ЈЕ ПОТВРЂЕНА				СУМЊА ЈЕ НЕОСНОВАНА
↓	↓	↓	↓	
ПРЕДУЗИМАЊЕ МЕРА ПРЕМА ЗАПОСЛЕНОМ	ОБАВЕШТАВАЊ Е РОДИТЕЉА	ЗАШТИТНЕ МЕРЕ ПРЕМА ДЕТЕТУ	по потреби ИНФОРМИСАЊЕ НАДЛЕЖНИХ СЛУЖБИ	ПРАЋЕЊЕ ПОНАШАЊА ПОТЕНЦИЈАЛ НИХ УЧЕСНИКА
ПРАЋЕЊЕ ПРЕДУЗЕТИХ МЕРА				

Заштита запослених од насиља и злостављања

Када је родитељ починио насиље и злостављање према запосленом, установа о томе одмах обавештава полицију.

Када је одрасло лице починило насиље и злостављање према запосленом директор предузима мере у складу са законом.

Праћење, анализа, евиденција, извештавање о случајевима насиља

Запослени у Предшколској установи - васпитачи, стручна служба и Тим за заштиту деце од насиља, занемаривања и злостављања у обавези су да воде евиденцију о појавама насиља у образац за евиденцију о случајевима насиља.

Потребно је пратити:

1. понашање детета које је претрпело насиље (да ли се повлачи, да ли постаје агресивно, да ли тражи подршку и на који начин...)
2. понашање детета које се понашало насилно (да ли наставља са нападима, да ли тражи друге жртве, да ли га група одбацује, да ли га група подржава...);
3. шта се дешава у васпитној групи (каква је атмосфера...);
4. колико су родитељи сарадници у активностима на смањивању насиља;
5. како функционише Тим и унутрашња заштитина мрежа (где су слабе тачке и шта се може боље);

На основу евиденције која се води у Установи Тим за заштиту деце од насиља, занемаривања и злостављања ће вршити праћење ефеката преко следећих индикатора:

1. броја, нивоа и облика пријављеног насилног понашања
2. однос пријављених облика насилног понашања текуће и претходне радне године
3. број случајева насилног понашања са позитивним ефектима у односу на укупан број пријављених у току радне године
4. однос броја случајева насилног понашања са позитивним ефектима текуће и претходне радне године

Примену Програма прати и анализира Тим квартално, преко евиденције о реализованим активностима које су планиране Програмом. Овим путем се утврђују и узроци уколико неке планиране активности нису реализоване.

Тим за безбедност извештава Васпитно-образовно веће, Управни одбор и Савет родитеља Школе о реализацији превентивних и интервентних мера у оквиру Извештаја о реализацији Годишњег плана Установе.

5.2. Програм самовредновања установе (табела број 6)

Табела број 6.

ОДАБИР ОБЛАСТИ САМОВРЕДНОВАЊА:					
СТАНДАРДИ	АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ	НОСИОЦИ	ИСХОДИ	ТЕХНИКЕ
Дефинисање стандарда који ће се самовредновати	Израда анкетне листе за процену показатеља стандарда	Током године	Чланови тима за самовредновање	Израђене две анкете - за запослене и родитеље	Рад у паровима према подели материјала
	Анкетирање	Током године	Сви запослени у предшколској установи Родитељи	Попуњен и анкетни листови	Изјашњавање
	Преглед и попис документације која говори о руковођењу	Током године	Чланови тима	Материјални докази за поједине стандарде	Преглед материјалних доказа за неке од стандарда
Доношење закључака и предлог мера за побољшање		Током године	Чланови тима за самовредновање	Извештај Тима за самовредновање	Размена идеја и предлога

5.3. Програм адаптације деце

Један од основних задатака предшколске установе је пружање подршке деци која први пут долазе у колектив. Треба нагласити да подршка детету у адаптацији не подразумева уклањање свега што му представља тешкоћу, већ примену одговарајућих адаптационих мера. Мере које се предузимају како би се свој новоуписаној деци, без обзира на узраст олакшала адаптација на предшколску установу су следеће (табела број 7.):

Табела број 7.

АКТИВНОСТ	НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ	
Укључивање нове деце у групе у којима је један део деце већ адаптиран на боравак у колективу	У установи највећи број васпитних група је узрасно мешовитих, што значи да се новоуписана деца укључују у групе у којима је један део деце већ адаптиран на боравак у колективу, што им омогућава да, учећи по моделу, брже и лакше прихвате колектив, а васпитачу даје времена да се тих првих дана више посвети новом детету. Када се узме у обзир и чињеница да се групе млађег узраста формирају тако да се у њих уз новоуписану децу смештају деца која су већ похађала јаслице, практично немамо група у којима су сва деца новоуписана.	
Организовањем адаптације у присуству родитеља (или друге особе блиске детету)	<p>Омогућава детету постепено упознавање новог простора и особа.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Прва недеља – скраћен боравак детета уз присуство родитеља - Друга недеља - скраћен боравак детета без присуства родитеља - Трећа недеља – редован боравак деце <p>Овакав распоред, иако препоручен, само је оквиран, односно флексибилан и да заправо васпитачи и медицинске сестре-васпитачи у сарадњи са стручном службом установе, свакодневно пратећи свако дете дају смернице родитељима да ли да се нека врста боравка продужи или скрати.</p>	
Родитељски састанци пре поласка детета	Психолог одржава састанак за родитеље новоуписане деце јасленог узраста, када се родитељима дају савети и препоруке како да децу током лета без притиска и на време припремају за полазак у колектив	Јуни, након уписа
	Приједи деце у свим вртићима, на којима заједнички наступају директор/помоћник директора, психолог, педагог, медицинске сестре на превентиви и васпитачи и тада се понављају и истичу најважнији савети, деле упитници за редитеље и утврђују и разјашњавају разна техничка питања.	Август

	Психолог држи у јаслицама за родитеље чија деца од септембра прелазе из јаслица у обданиште како би добили корисне информације и савете у вези избора вртићке групе и припреме на промену васпитача и објекта која чека дете.	Крајем марта (пре почетка уписа за наредну годину)
Прикупљање информација од родитеља о детету – карактеристике, навике, специјичности детета	Путем упитника који сваки родитељ новоуписаног детета добија да попуни пре поласка детета у установу По потреби, васпитачи, психолог и педагог обављају додатне разговоре са родитељима, а обавезно са родитељима чија деца имају сметње у развоју.	

5.4 Програм увођења васпитача-приправника у посао (табела број 8.)

Табела број 8.

АКТИВНОСТ	ВРЕМЕ	РЕАЛИЗАЦИЈА
Избор ментора	На Васпитно-образовном већу	Чланови ВОВ се изјашњавају о предлогу директора и стручне службе за менторе
Састанак психолога са приправницима и менторима	Након избора ментора	Психолог упознаје приправнике са документима који регулишу процес увођења у посао – Правилник о дозволи за рад наставника, васпитача и стручног сарадника и Водич за увођење у посао васпитача у ПУ Сваки приправник добија оба документа.
		Упознаје приправнике и менторе са правима и обавезама током приправничког/менторског стажа
		Даје препоруке за вођење евиденције / Приправничког дневника и бележака ментора. Сви добијају препоруке и написмено.
		Информише приправнике о раду актива и тимова и иницира њихово укључивање у њих, по избору приправника
Присуство приправника на активностима ментора		Током прва три месеца приправник присуствује на најмање 12 активности ментора на којима бележи виђено, пита за разјашњења...
Праћења активности приправника		Ментор присуствује на најмање 12 активности приправника. Након посматране активности разговара са приправником даје препоруке.
		Психолог присуствује на најмање по 12 активности приправника. Након посматране активности разговара са приправником и ментором, пружа подршку, сугестије, идеје и прегледа документацију коју воде.
Консултације	Током године	Након посећених активности или на посебно

психолога и ментора		организованом састанку психолог и ментор се консултују око даље подршке приправнику.
Формирање комисије за полагање савладаности програма увођења упосао	Након истека 12 месеци	Психолог, директор и помоћник директора предају чланове које потврђују васпитачи на Васпитно-образовном већу.
Праћење провере савладаности-испит	По договору	Комисију чине директор, помоћник директора и стручни сарадник. Ментор присуствује активности.
Извештај Комисије	Након провере савладаности програма	Психолог у сарадњи са секретаром сачињава записник и извештај о раду Комисије
Пружање помоћи приправнику за полагање испита за лиценцу	Када стигне тема за испит	Подршка психолога и ментора приправнику око одабира активности и писања припреме. По жељи се укључују и друге колеге.

5.5. Програм превентивне здравствене заштите (табела број 9.)

Табела број 9.

Област	Време	Начин	Место	Реализатор
Обележавање важних датума по календару здравља СЗО	Током године месечно више пута	Активности за децу по узрасту групама, плакати, поз. представе, ликовни конкурси, предавања, брошуре за све запослене - Превентивне вежбе за корекцију стопала деце - Међународни хуманитарни дан - светски дан здравља - Међународни дан физичке активности	На нивоу установе, у свим објектима	Мед.сестре на прев. из установе, васпитач, сарадник, сестра из дома здрав., педијатар, стоматолог, социјална служба - Бечеј
Хигијенски-дијететски режим у установи	Свакодневно	Разговори са запосленима, рад у малим групама, анкете, плакати.	На нивоу установе у сваком објекту	Мед.сестре на превентиви из установе, психолог, педагог.

Хигијенски-дијететски режим у установи	Једанпут у свакој групи	Родитељски састанци	На нивоу установе у сваком објекту или групи	Главни васпитачи, васпита чи у групама, мед. сестре на превентиви из установе
Активности везане за здравље детета, опште теме из медицине, разно	Једном годишње и по потреби	Родитељки сатанци, радионице, плакати анкете - Здравствени кутак за родитеље	На нивоу установе у сваком објекту или групи	Васпитачи у групама, психолог, педагог, лекари, мед. сестре на прев. из установе

5.6. Програм социјалне заштите

Програм социјалне заштите, с обзиром да немамо запосленог социјалног радника, у установи реализују директор, васпитачи, стручни сарадници и медицинске сестре на превентивној здравственој заштити. Програм је имплементиран у њихов програм рада, а односи се на обезбеђивање социјалне сигурности и социјализацију све уписане деце, уједначавања услова за њихов развој, подстицање њихових могућности.

У установи је обезбеђен регресиран боравак за децу из породица које су примаоци материјалног обезбеђења (социјана помоћ) и за сву децу трећег и четвртог реда рођења, као и регресиран боравак у износу од 50% за сву децу чије породице примају децји додатак. Регресиран боравак деце у установи финансира оснивач. На овај начин установа доприноси повећаном обухвату деце из маргинализованих и материјално угрожених породица.

Стручна служба остварује континуирану сарадњу са Центром за социјални рад око разних питања, највише у вези са прибављањем и разменом информација о деци и породици, али и у случају сумњи на насиље, злостављање или занемаривање, а у складу са Протоколом поступања у одговору на насиље злостављање и занемаривање. Успешна сарадња се остварује и преко разних заједничких и сарадничких активности са Дневним бораваком за децу и младе са сметњама у развоју Центра за социјални рад којем је уступљен простор и који функционише у једном вртићу.

6. САРАДЊА СА ПОРОДИЦОМ

Правилник о општим основама предшколског програма сугерише отворени васпитни систем који подразумева да родитељи буду партнери у креирању васпитно-образовних поступака и активности. Стални међусобни контакти васпитача и родитеља воде ка подстицању оптималних развојних могућности деце, а сваки (евентуални) дететов развојни проблем лакше се и брже решава уколико родитељи и васпитач добро сарађују. Сарадња ће бити остварена кроз следеће видове (табела број 10.):

Табела број 10.

Размена информација о развоју детета, које се одвија на следеће начине:

- **Индивидуални контакти** васпитача и родитеља, у којима они међусобно размењују информације битне за дететов развој, кроз које усклађују однос према детету и утврђују поступке који ће се на дете најповољније одразити. Кроз овакве контакте прати се индивидуално напредовање сваког детеа, ефикасније се решавају сви проблеми који се могу срести код појединачног детета и постоји континуирана размена информација о понашању детета у породици и васпитној групи. У оквиру свог домена рада индивидуалне контакте са родитељима остварују такође психолог и педагог. Ови разговори реализују се по потреби, на иницијативу родитеља, васпитача или самог стручног сарадника, обично у вези неког конкретног проблема или специфичн ситуације, мада се могу реализовати и као превентивно-едукативни разговори.

Родитељи новоуписане деце добијају упитник који се односи на навике и понашања детета, а који ће бити корисна помоћ васпитачима и сестрама док добро не упознају свако дете. Ова форма сарадње, у неким случајевима (а у зависности од врсте проблема), прошириће се ангажовањем психолога.

- **Групни родитељски састанци**, путем којих се родитељи информишу о организацији живота и рада у установи, о редоследу смењивања активности, о дужини трајања појединих активности, о актуелним дешавањима, о дужностима и правима родитеља.

- **Едукативно-информативни панони** за родитеље које ће васпитачи током године креирати са циљем да прикажу неке сегменте из живота и рада деце у групи. Стручна служба на својим панонима, којих има у свакој згради вртића једном месечно поставља информативне садржаје у вези неке теме (адаптација, децја игра, моторички развој...)

- **Снимање активности са децом**, што ће користити васпитачима за анализу, а такође може бити приказано родитељима на родитељским састанцима, у оквиру рада стручних актива или за презентовање рада Установе уз пристанак родитеља.

Пружање информација о актуелностима у савременој психологији и педијатрији о развоју деце – путем предавања и дискусија, индивидуалних и групних разговора. Код појединих тема, поред васпитача и стручних сарадника усанове биће ангажовани и педијатар, медицинска сестра у превентиви или стоматолог.

Радионице за родитеље и играонице за децу и родитеље – водиће их васпитачи, психолог или педагог – у зависности од теме и циља са којим се радионица/играоница одржава. У оквиру групних разговора психолог и педагог реализоваће тематске родитељске састанке за родитеље деце свих узраста - у јаслицама и за све роитеље новоуписане деце психолог реализује два родитељска састанка (у јуну и августу)на тему Адаптација. Са родитељима трогодишњака на почетку године планирају се састаци на тему Социјализација детета и специфичности колектива и групе вршњака. За родитеље четворогодишњака и деце до припремно предшколског узраста радионица са родитељима је на тему Емоције код предшколске деце и са родитељима деце која полазе у школу реализују се разговори на ту

тему. Исте ће се организовати на нивоу васпитних група, објеката или установе.

Директно ангажовање родитеља у креирању васпитно-образовних процеса и живота васпитних група – родитељи ће се у свим узрасним групама посебно ангажовати у оплемењивању средине у којој бораве деца – учешћем у изради средстава, играчака, као и у естетском уређењу радних соба. У свим објектима васпитачи ће позвати родитеље да (према својим могућностима и склоностима) пронађу начин на који ће помоћи да се побољшају услови за боравак и активности деце.

Такође, пре свега у јаслицама, али и у старијим групама постоји могућност да се родитељи непосредно укључе у рад васпитне групе током процеса адаптације њиховог детета.

7 САРАДЊА СА ДРУШТВЕНОМ СРЕДИНОМ

7.1. Приоритетни задаци на реализацији сарадње са друштвеном средином

Ради богаћења социјалног и сазнајног искуства деце и што шире културне еманципације њихове личности, сарадњи са друштвеним и културним институцијама придаје се велика важност у планирању активности деце у Предшколској установи.

Планира се сарадња са (табела број 11):

Табела број 11.

- Скупштином општине и Туристичком општинском организацијом (учешће деце и васпитача у активностима на нивоу града за време Дечје недеље и свим другим манифестацијама у организацији ТОО, посета председника општине вртићу приликом разних значајних датума, као Дан планете и сл., учешће члана општинског већа за образовање у раду Развојног тима установе);
- Градским позориштем (посета позоришним представама, долазак глумаца Дечје драмске секције позоришта у вртиће, сарадња у организацији Мајских игара);
- Народном библиотеком (упознавање са библиотеком-посета васпитних група Градској библиотеци, учешће на свим радионицама, презентацијама садржаја примереног предшколском узрасту и конкурсима у организацији библиотеке);
- Градским музејом (посете деце музеју, учешће у манифестацији Ноћ музеја - по позиву);
- Градском галеријом (посета ликовним изложбама и организација изложби радова деце из предшколске установе у истој);
- МКД „Петефи Шандор“ (учешће на ликовним конкурсима поводом Божића, Ускрса, Дана мајки итд.);
- Удружења грађана –Еко Бечеј, Друштво за заштиту птица...(Учесће на обележавању Дана планете Земље и ликовним конкурсима)

Такође наставља се традиционална сарадња са свим оним институцијама и предузећима који гравитирају појединим нашим вртићима. Предшколска установа учествује у свим шире организованим акцијама и програмима у општини – изложбе ликовних радова деце, укључивање у организована спортска, саобраћајна и рекреативна такмичења.

Учествујемо у свим активностима које се организују у оквиру програма Локални План Акције (ЛПА) за децу Бечејске општине.

7.2. Сарадње са школама

Предвиђени су следећи видови сарадње (табела број 12):

Табела број 12.

- Заједнички састанци васпитача и учитеља - на којима ће се разменити информације о плановима и програмима рада у припремно предшколским групама и у првом разреду основне школе, а са циљем да се деца у предшколској установи што боље припреме за усвајање програма у школи.

- Узајамне посете –Узајамне посете васпитних група школи и ученика школа вртићу, учешћем на заједничким радионицама, приказивањем пригодних представа, скечева..
- Организовање заједничких прослава и разних активности – посебно у насељеним местима, где су васпитно-образовне групе вртића смештене у школским објектима, као и поводом Дечије недеље, Месеца књига, маскенбала, спортских манифестација и такмичења...
- Организовање заједничких семинара за учитеље и васпитаче – уколико нам се за то укаже прилика
- Учешће учитеља и педагога школа на родитељским састанцима посвећеним припреми деце за школу, по потреби.
- Сарадња психолога и педагога Предшколске установе и психолога-педагога школа у испитивању зрелости деце за полазак у школу и праћењу деце код које су уочени развојни проблеми још у току боравка у Дечијем вртићу планира се кроз континуиране контакте.
- Заједнички рад директора Предшколске установе и школа у оквиру Актива директора Бечејске општине

Сарадња наше Установе са свим школама у Бечејској општини је веома успешна, постоји стална комуникација међу стручним сарадницима и директорима Установа.

8. ИНДИВИДУАЛИЗОВАНИ ПРИСТУП У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ РАДУ

У оквиру наше установе планирамо рад са децом са тешкоћама и сметњама у развоју. Рад са овом децом реализује се у редовним васпитним групама применом индивидуализованих васпитно-образовних поступака у циљу постизања оптималних развојних потенцијала сваког ојединачног детета.

Под инклузијом подразумевамо стварање оптималних услова за развој и учење сваког детета, те су у складу са тим осмишљени и наши приоритетни задаци

- социјализација деце која подразумева прихватање сваког детета без обзира на његове посебности,
- обогаћивање сензомоторног и психомоторног искуства детета и развијање очуваних способности и преосталих могућности у појединим подручјима индивидуалног развоја,
- оспособљавање за самостално задовољавање основних животних потреба,
- припремање детета за даље васпитање и образовање.

Кораци који се у том циљу предузимају су следећи :

- укључивање деце из осетљивих категорија у што ранијем узрасту у предшколске програме
- индивидуализован рад са децом - током адаптационог периода (септембар-октобар) васпитачи кроз рад у својим групама уочавају децу са тешкоћама (сметње у виду, слуху, говору, физичке сметње, проблематична понашања) о чему обавештавају стручне сараднике, који тада обављају посматрање и праћење детета из свог домена. На основу уочених специфичности израђује се Педагошки профил и предлажу мере индивидуализације, а у сарадњи са Активом васпитача за инклузију деце по потреби се израђује и ИОП,
- перманентна едукација родитеља о значају (и обавези) похађања предшколског васпитања и образовања,
- јачање компетенција васпитача и стручних сарадника за примена интерактивних метода наставе и индивидуализованог приступа у настави као и обука за сарадњу са породицом и ромском заједницом).

Васпитачи и стручни сарадници установе раде на пружању подршке деци у складу са својим стручним способностима и знањима и у сарадњи са родитељима деце. У складу са могућностима интензивно се сарађује са Интерресорном комисијом општине Бечеј, као и са стручњацима из ШОСО „Братсво“ из Бечеја (дефектолози, логопеди, реeducатори...), а по потреби се планира и укључивање стручњака одређених профила ван установе (клиничког психолога, педијатра...).

9. ПЛАН ТРАНЗИЦИЈЕ

Табела број 13.,

ПЛАН ЗА СВУ ДЕЦУ ПРИЛИКОМ ПОЛАСКА ДЕТЕТА У ПРЕДШКОЛСКУ УСТАНОВУ					
циљ	активност	време	место	учесници	исход
Упознавање са родитељима и децом и прикупљање информација о деци и породици	Родитељски састанци-приједи деце у сваком објекту	Август, пре поласка деце у вртић	ПУ, сви објекти	Родитељи, директор или помоћник директора, стручна служба ПУ, васпитачи/медицинске сестре васпитачи, медицинске сестре на превентиви, сарадник за исхрану	Обезбеђене релевантне информације о детету и породици као основ за адекватну подршку развоју детета
Пружање информација родитељима о ПУ, услугама и програму в.о. рада са децом					Родитељи информисани о установи - услугама, правилима, правима и обавезама свих
					Деца упознала васпитачицу и простор вртића и радне собе у којој ће боравити
Олакшавање периода адаптације детета на установу	Родитељи улазе у групе заједно са својим дететом	Прва недеља поласка детета у ПУ		Родитељи, деца, васпитачи	Родитељ и дете упознати са новим простором, васпитачем, ритмом дана
ПЛАН ЗА СВУ ДЕЦУ ПРИЛИКОМ ПРЕЛАСКА ДЕТЕТА ИЗ ЈАСЛЕНЕ У ВРТИЋКУ ГРУПУ УНУТАР ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ					
циљ	активност	време	место	учесници	исход
Упознавање детета са новим простором	Заједнички одласци јаслених група у зграду/собу обданишта, на игралиште	Мај-јуни	ПУ	Васпитачи/медицинске сестре васпитачи, деца	Деца која прелазе у вртић познато окружење у ком ће боравити наредне године
Дружење деце различитих узраста унутар ПУ		Током године			Деца из јаслених група имају контакте са старијом децом и другим

	заједничка игра и активности				васпитачима у познатом окружењу
Размена релевантних информација и документације о деци	Разговор о деци која прелазе у вртић и предаја документације о детету васпитачу који преузима дете	Јуни, након формирања група за наредну радну годину		Васпитачи/медицинске сестре васпитачи из јаслица и васпитачи који преузимају децу, стручни сарадник ПУ	Васпитачи који преузимају децу из јаслених група имају релевантне информације о деци и породицама
Боље упознавање васпитача и деце	Дежурства васпитача који преузимају децу из јаслица у јасленим групама	Током лета		Васпитачи који преузимају децу из јаслица, деца	Деца и васпитачи успоставили блискији контакт и везу

ПЛАН ЗА СВУ ДЕЦУ ПРИЛИКОМ ПРЕЛАСКА ДЕТЕТА ИЗ ЈЕДНЕ У ДРУГУ ГРУПУ/ВРТИЋ УНУТАР ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ

циљ	активност	време	место	учесници	исход
Информисање детета и представљање преласка у позитивном светлу	Разговор са дететом	Након одлуке о преласку	ПУ	Родитељи, васпитач	Дете је правовремено упознато да прелази у другу групу и нема отпор према томе
Размена релевантних информација и документације о детету	Разговор о детету које прелази у нову групу и предаја документације о детету васпитачу који преузима дете	Пре или непосредно након преласка детета		Васпитачи обе групе (стручни сарадник по потреби)	Васпитач у чију групу прелази дете има релевантне информације о детету и породици
Припрема деце из нове групе на долазак детета	Активности васпитача са децом у групи	Пре преласка детета		Васпитач, деца	Деца из групе у коју прелази дете спремна су да прихвате новог друга

ПЛАН ЗА СВУ ДЕЦУ ПРИЛИКОМ ПРЕЛАСКА ДЕТЕТА ИЗ ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ У ОСНОВНУ ШКОЛУ

циљ	активност	време	место	учесници	исход
Развијање жеље за полазак у школу (социјално-емоционално оснаживање)	Радионице и играонице за децу која похађају ппп на тему поласка у школу	Континуирано од октобра године уписа у ппп	ПУ	Деца и васпитачи из свих група у једном објекту	Код деце се уочава жеља да пођу у школу

деце)					
Упознавање деце и родитеља са простором школе и будућим учитељима	Радионице са децом	Два пута током радне године	ОШ ОШ	Васпитачи, деца, учитељи и ученици IV разреда	Деца и родитељи упознати су са простором, учитељима и специфичностима школа
	Радионице са децом и родитељима	Два пута током радне године		Васпитачи, деца, учитељи и ученици IV разреда, родитељи	
	Заједничка активност ПУ и ОШ – Покаладе, учешће на зједничким манифестацијама на локалном нивоу	Током године	ПУ ОШ ЛЗ	Сви васпитачи и деца из ПУ, учитељи и ученици ОШ	Деца упознају шире окружење, излазе из простора ПУ и сарађују са школском децом без страха, опуштено
Размена информација о деци која полазе у школу и која похађају први разред	Разговори између васпитача и учитеља	Фебруар	Наизмично ОШ или ПУ	Васпитачи који имају децу која полазе у школу, учитељи првих и четвртх разреда ОШ	Учитељи имају основне информације о деци која полазе у школу, а васпитачи повратне информације о деци која су уписана у први разред
	Разговори између стручних сарадника ПУ и ОШ и васпитача	Након уписа деце у одређену школу	ПУ	Стручни сарадници ПУ и ОШ, васпитачи	Стручне службе ОШ имају релевантне информације о деци пре индивидуалног тестирања
Међусобна подршка између колега	Састанци Актива за ппп	Током године		Васпитачи који имају децу ппп узраста	Размењена искуства, дилеме и препоруке међу колегама

ПЛАН ЗА ГРУПУ ДЕЦЕ ИЗ СОЦИЈАЛНО НЕСТИМУЛАТИВНИХ СРЕДИНА ПРИЛИКОМ ПОЛАСКА ДЕТЕТА У ПРЕДШКОЛСКУ УСТАНОВУ

циљ	активност	време	место	учесници	исход
Обезбеђивање доступног в.о. система за сву децу	Дефинисање партнера у локалној заједници	До почетка нове радне године	ПУ	Чланови Тима за израду Плана транзиције, директор и помоћник	Дефинисани потенцијални сарадници у процесу повећања

				директора ПУ	доступности во система за сву децу
Успостављање сарадње са потенцијалним партнерима	Иницијални састанак са потенцијалним партнерима	Септембар	По договору	ПУ, ЛС, ЦСР, ДЗ, ЛПА, НВО	Успостављена процедура и дефинисани начини интерсекторске сарадње
Прибављање релевантних података о броју деце предшколског узраста у општини	Прикупљање информација у сарадњи са Локалном самоуправом, Домом здравља, Центром за социјални рад и ЛПА	Током лета	ДЗ ЦСР	Стручна служба ПУ, запослени у ДЗ и ЦСР, Општински Ромски координатор, представник ЛПА	Формирана релевантна база података о броју деце у општини
Обезбеђивање потребних материјалних услова	Одобравање бесплатног похађања ПУ, радних листова и прибора за рад за децу	Континуирано	ЛЗ	ЛС	Деца из социјално нестимулативних средина не плаћају боравак у ПУ и имају обебеђене радне листове и прибор за рад
	Посебни и специјализовани програми за обухват деце која нису уписана у ПУ	Током године, једном до два пута недељно	У свим насељеним местима Општине	ПУ, ЛС	У Годишњем плану ПУ дефинисани и од стране ЛС одобрени посебни и специјализовани програми
	Штампање промотивног материјала	Континуирано	ЛЗ	ЛС, ПУ	Израђен промотивни материјал за родитеље
Укључивање родитеља	Информисање и едукација родитеља (трибине, курсеви језика, радионице, индивидуални разговори, подела промотивног материјала)	Континуирано	ПУ ЛЗ	Родитељи, ЦСР, стручна служба ПУ, васпитачи	Родитељи деце из социјално нестимулативних средина подстакнути да упишу своју децу у ПУ и информисани о могућностима које се нуде, као и обавезама и правима у

					вези укључивања деце у в.о. систем
Пружање адекватне подршке дету у ПУ	Процена потребе за додатном подршком	Након уписа детета у ПУ	ПУ	Васпитачи, стручна служба ПУ, стручњаци ван установе (по потреби)	Свако дете унутар ПУ добија адекватну и правовремену подршку за раст и развој

ПЛАН ЗА ГРУПУ ДЕЦЕ ИЗ СОЦИЈАЛНО НЕСТИМУЛАТИВНИХ СРЕДИНА ПРИЛИКОМ ПРЕЛАСКА ИЗ ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ У ОСНОВНУ ШКОЛУ

циљ	активност	време	место	учесници	исход
Израда плана транзиције за конкретно дете (по потреби)	Разговор родитеља, васпитача и стручног сарадник ПУ	Фебруар године у којој дете полази у школу	ПУ	Родитељи, васпитач, стручни сарадник ПУ, учитељ, стручни сарадник ОШ, други стручњаци	Израђен персонализован план транзиције за конкретно дете из ПУу ОШ
Примена плана транзиције	Праћење, анализа и процена активности Размена информација, дилема, брига, искустава	Од марта године у којој дете полази у школу	ПУ, ОШ	укључени у рад са дететом	Родитељи у складу са својим компетенцијама активно укључени у процес

ПЛАН ЗА ОДРЕЂЕНО ДЕТЕ ПРИЛИКОМ ПРЕЛАСКА ДЕТЕТА ИЗ ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ У ОСНОВНУ ШКОЛУ

циљ	активност	време	место	учесници	исход
Учешће детета у свим активностима припреме за школу предвиђеним за сву децу из установе - развијање жеље за полазак у школу, упознавање са простором школе и будућим учитељима	Радионице и играонице за децу која похађају ппп на тему поласка у школу	Током године похађања ппп	ПУ	Сва деца која похађају ппп, васпитачи	Дете је имало прилику да се упозна са простором, учитељима и специфичностима школе
	Обиласци зграде школе и радионице са децом и родитељима		ОШ	Дете, васпитач, родитељи, учитељи ОШ	

Активна укљученост родитеља у цео процес	Спровођење плана активности са родитељима	Током године похађања ппп	ПУ, ОШ	Стручни сарадник ПУ, вапитач, родитељи, стручни сарадник ОШ, учитељ, стручњаци ван устнове (по потреби)	Родитељ активан учесник планске транзиције детета из ПУ у ОШ
Размена сазнања и података о детету између установа уз дефинисање процедуре у размени (са циљем заштите тајности података)	Разговор стручних сарадника ПУ и ОШ Одлазак стручних сарадника ОШ у ПУ, у групе	Након уписа детета у одређену школу	ПУ	Стручни сарадници ПУ и ОШ, васпитачи	Стручни сарадник ОШ упознат са специфичностима одређеног детета
Избор одељења првог разреда унутар школе					Донета процена у најбољем интересу детета о одговарајућем одељењу за дете
Информисање учитељице	Разговор са учитељицом	Април	ПУ	Васпитач, учитељица, стручни сарадници ПУ и ОШ	Учитељица је информисана о специфичностима детета
Упознавање учитељице са дететом и стицање слике о детету у групи	Посета учитељице в.о. групи	Мај, јуни	ПУ	Деца, васпитач, учитељица	Учитељица и дете су остварили прве контакте у детету познатом окружењу
Пружање адекватне подршке детету по поласку у ОШ	Размена информација, дилема, препорука	Након поласка у школу у периоду од пар месеци	ОШ	Учитељ, стручни сарадник ОШ, васпитач	Дете у континуитету добија подршку, учитељ подржан у раду са дететом
ПЛАН ЗА РОДИТЕЉЕ ПРИЛИКОМ ПРЕЛАСКА ДЕТЕТА ИЗ ЈАСЛЕНЕ У ВРТИЉКУ ГРУПУ УНУТАР ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ					
циљ	активност	време	место	учесници	исход
Информисање родитеља о важности	Родитељски састанак који реализује стручни	Март-април (пре	ПУ	Родитељи, васпитачи, стручни сарадник	Родитељи прихватају важност

планске припреме промене окружења	сарадник са свим родитељима чија деца прелазе из јаслица у вртић	Конкурса ПУ за упис у наредну радну годину)		ПУ	планске транзиције детета и упознати са могућностима избора групе и васпитача
Информисање родитеља о могућностима избора вртићке групе (објекти, полудневни-целодневни, језик в.о. рада)					
Израда персонализованог плана транзиције за конкретно дете (по потреби)	Разговор родитеља-оба васпитача/м/св-стручни сарадник ПУ	Пре поласка детета у нову групу			Израђен план активности за олакшавање преласка конкретног детета у другу групу/вртић
Примена плана транзиције	Размена информација родитеља, васпитача и стручног сарадник ПУ	Након промене групе/вртића			Родитељи у складу са својим компетенцијама активно укључени у процес

ПЛАН ЗА РОДИТЕЉЕ ПРИЛИКОМ ПРЕЛАСКА ДЕТЕТА ИЗ ЈЕДНЕ У ДРУГУ ГРУПУ/ВРТИЋ УНУТАР ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ

циљ	активност	време	место	учесници	исход
Информисање родитеља о важности планске припреме промене окружења	Разговор родитеља-васпитач групе коју дете похађа и васпитач групе у коју дете прелази-стручни сарадник ПУ	Пре поласка детета у нову групу	ПУ	Родитељи, васпитачи, стручни сарадник ПУ	Родитељи прихватају важност планске транзиције детета
Информисање родитеља о групи/вртићу у који дете прелази					Родитељи упознати са новим васпитачем и неким основним карактеристикама и правилима у новој групи
Израда персонализованог	Разговор родитеља-оба васпитача-				Израђен план активности за

аног плана транзиције за конкретно дете (по потреби)	стручни сарадник ПУ				олакшавање преласка конкретног детета у другу групу/вртић
Примена плана транзиције	Размена информација родитеља, васпитача и стручног сарадник ПУ	Након промене групе/врт ића			Родитељи у складу са својим компетенцијама активно укључени у процес

**ПЛАН ЗА РОДИТЕЉЕ ПРИЛИКОМ ПРЕЛАСКА ДЕТЕТА ИЗ ПРЕДШКОЛСКЕ
УСТАНОВЕ У ОСНОВНУ ШКОЛУ**

циљ	активност	време	место	учесници	исход
Информисање родитеља о обавезности и предностима уписа детета у школу са својом генерацијом	Родитељски састанци или групни и индивидуални разговори	Октобар-децембар године уписа детета у Припремни предшколски програм	ПУ	Сви родитељи чија су деца уписана у ппп, васпитачи, стручни сарадници ПУ	Родитељи прихватају чињеницу да дете у септембру полази у школу
Информисање родитеља о могућностима избора школе (па и више школа различитог типа) у најбољем интересу детета и о поступку уписа					Родитељи знају да имају могућност да изаберу школу у коју ће уписати своје дете и о поступку уписа
Информисање родитеља о важности планске транзиције					Родитељи су информисани о добробити коју за дете доноси планска припрема промене окружења
Представљање и разматрање плана транзиције					Родитељи су упознати са активностима које ће су планиране на

који је предвиђен за сву децу која се уписују у школу					нивоу целе установе и њиховом праву и обавези да се активно укључе
Планско укључивање родитеља у припрему деце за полазак у школу	Примена програма "Ја полазим у школу" у ппп групама	Октобар-јуни	ПУ	Васпитачи који имају децу у ппп, родитељи, стручни сарадник ПУ	Родитељи подстакнути и усмерени да се активно укључе у припрему свог детета за школу
Израда персонализованог плана транзиције за конкретно дете (по потреби)	Разговор родитеља, васпитача и стручног сарадник ПУ	Фебруар године у којој дете полази у школу	ПУ	Родитељи детета, васпитач, стручни сарадник ПУ	Израђен и усаглашен план активности за олакшавање преласка конкретног детета у одабрану школу Родитељи осећају подршку у овом процесу
Примена плана транзиције (укључујући и могућност његове измене током примене)	Праћење, анализа и процена активности Размена информација, дилема, брига, искустава	Од марта године у којој дете полази у школу	ПУ ОШ	Родитељи, васпитач, стручни сарадник ПУ и ОШ, учитељ, други стручњаци	Родитељи у складу са својим компетенцијама активно укључени у процес

10. ПРОГРАМ СТРУЧНОГ УСАВРШАВАЊА ЗАПОСЛЕНИХ

Стручно усавршавање је обавезни део професионалног развоја и подразумева стицање нових и усавршавање постојећих компетенција важних за унапређивање васпитно-образовног, стручног рада и неге деце. У нашој установи стручно усавршавање планирамо у складу са потребама и приоритетима васпитања и образовања деце, на основу исказаних личних планова професионалног развоја васпитача и стручних сарадника како би сви васпитачи и стручни сарадници имали прилику да континуирано остварују усавршавање у складу са Правилником о сталном стручном усавршавању и стицању звања наставника, васпитача и стручних сарадника.

10.1. Интерно стручно усавршавање

Овај облик усавршавања реализује се кроз рад стручних органа установе.

Стручне органе наше Установе чине: Васпитно-образовно веће, Педагошки колегијум, Стручни Активи и Тимови вртића (табела број 14.):

Табела број 14.

Узрасни активи (за јаслени, млађи, средњи, старији и припремно предшколски узраст)	Тим за заштиту деце од занемаривања, злостављања и насиља
Актив васпитача у двојезичним групама	Тим за развојно планирање
Тим за израду монтезори материјала	Тим за самовредновање
Тим за креативно изражавање	Тим за инклузивно васпитање и образовање
Тим за драмско изражавање	Тим за континуирано стручно усавршавање
Тим Спортић	Тим за сарадњу са родитељима
Тим за увођење модерне технологије у васпитно-образовни рад	Тим за промоцију установе
Тим за увођење пројектног планирања у васпитно-образовни рад	

10.2. Екстерно стручно усавршавање (табела број 15.)

Табела број 15.

АКТИВНОСТ	УЧЕСНИЦИ
Стручни сусрети васпитача, медицинских сестара-васпитача, стручних сарадника и сарадника ПУ Србије	васпитачи, медицинске сестре-васпитачи, психолог, педагог, директор, помоћник директора
Стручни скуп Монтезори друштва Србије	Чланови Монтезори тима, стручна служба
Трибине, саветовања, конференције	васпитачи, медицинске сестре-васпитачи, психолог, педагог, директор, помоћник директора
Учешће на акредитованој обуци семинарима	Директор, помоћница директора, стручни сарадници, васпитачи, медицинске сестре-васпитачи, медицинске сестре на превентивној заштити

Стручно усавршавање ненаставног особља реализоваће се током године по потреби и интересовањима запослених везано за њихове области рада (секретар, шеф рачуноводства, шеф кухиње, благајник, контиста)

11. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ОСТВАРИВАЊА ПРЕДШКОЛСКОГ ПРОГРАМА ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ

Континуирано се, на нивоу сваке васпитно-образовне групе и на нивоу читаве установе, прати и вреднује остваривање Предшколског програма.

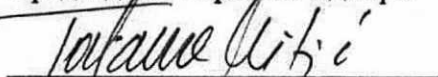
На нивоу појединачне васпитно-образовне групе васпитач посматрајући, пратећи и анализирајући, утврђује да ли испланирано доводи до жељених ефеката. Резултати до којих на овај начин дође користе васпитачу за ревидирање (или допуну) испланираног. Стручна служба установе координира, посредно – саветодавним радом са васпитачима, и директно учествује у свим овим поступцима и проценама. Праћење и процена развоја деце, њиховог понашања, напредовања, али и тешкоћа које имају у функцији су планирања васпитно-образовног рада и процене његове адекватности

На нивоу предшколске установе праћење и остваривање предшколског програма вршимо:

- континуирано, на састанцима васпитно-образовног већа и састанцима стручних тимова и актива током године, када се прави осврт на протекли период и ревидирају или допуњују планови – у односу на учено;
- периодичним анкетирањем родитеља;
- узајамним посетама другим вртићима и разменом искустава;
- сталним анализама постигнућа на састанцима Управног одбора.

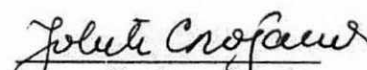
Овако добијени подаци користе нам за планирање у наредном периоду.

Председник Управног одбора

Татјана Митић

Директор

Слађана Јовић